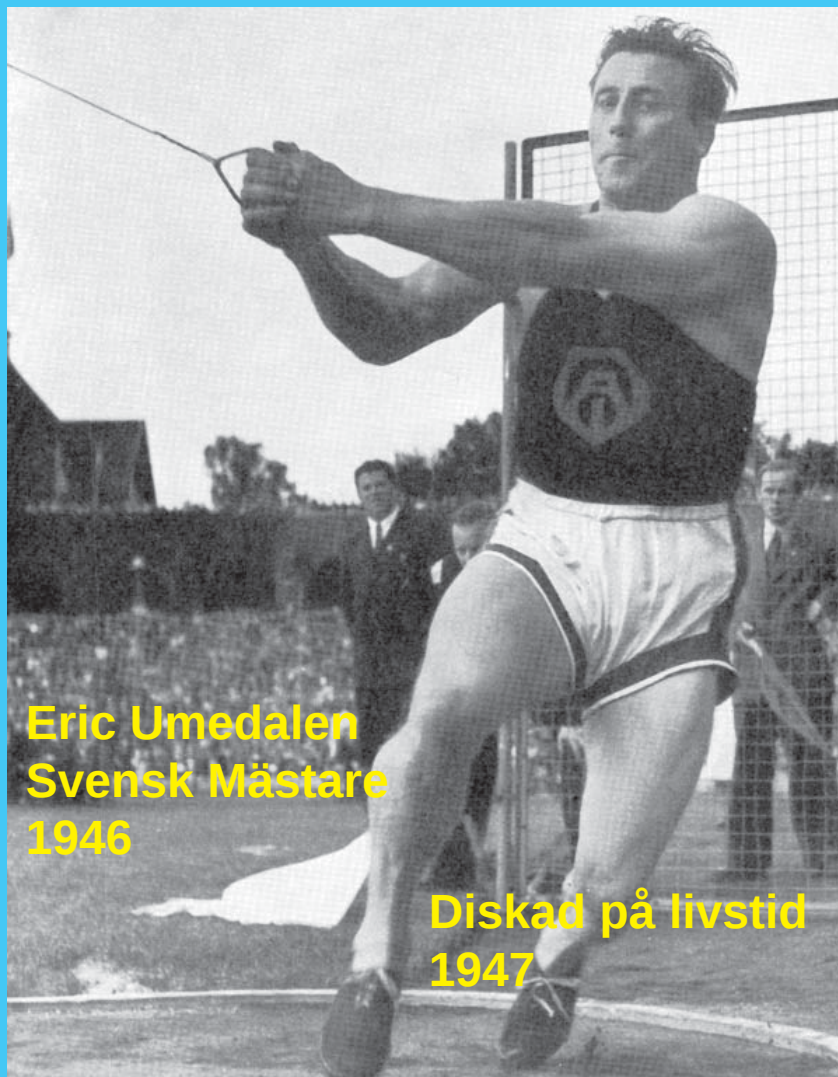

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Eric Umedalen
Svensk Mästare
1946

Diskad på livstid
1947

Idrottscaféträffar

Foton: Ivar Söderlind

Caféträff om handboll i Umeå 21/11 2006 med Bengt Lundberg som moderator.

Före detta handbolls-
spelarna Pelle Sterner
och Margit Ek-Lindqvist

Caféträff i Umeå 22/2 2007 med språkvårdare Åke Jonsson som berättade om "Språket på tidningarnas sportsidor"

VISUELLT nr 33 *november 2007* 2/2007.

Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap. ISSN 1100-2411.

Omslagets första sida: Släggkastaren Eric Umedalen (När han vann SM 1946 på 55.92, ur Idrottsboken 1947)

Omslagets andra sida: Bilder från idrottscaféträffar

Omslagets tredje sida: Bilder från idrottscaféträffar

Omslagets fjärde sida: Eric Umedalen ur Rekordmagasinets idrottsalbum nr 33 1945

I N N E H Å L L.....	Sid
Redaktionellt	2
<i>av Lars Lindgren</i>	
Reprisen – ur Visuellt nr 2 1994	3
Eric Umedalen - ett märkligt kapitel i svensk friidrottshistoria <i>av Ivar Söderlind</i>	
Västerbottens äldsta idrottssammanslutningar 1881-1916	17
<i>av Ivar Söderlind</i>	
Västerbottens äldsta skytteföreningar 1861-1903.....	21
<i>av Ivar Söderlind</i>	
Minnen från skid-SM i Lycksele 1954.....	24
<i>av Lars Lindgren</i>	
Idrottsplatsen som försvinner.....	30
<i>av Henry Lövbom</i>	
Nationella vinteridrottstävlingar i Umeå 22-28 februari 1911.....	33
<i>av Lars Lindgren</i>	
Jörns första fotbollslag 1917.....	38
<i>av Bruno Lundström</i>	
Skid-SM med slidkniven på bältet	39
<i>Lars Lindgren har läst om sex mil på skidor 1918.</i>	
Skellefteå IF:s tio första år.....	41
<i>av Bruno Lundström</i>	
Underbart är kort- Caféträff med VF-fotografen Hans-Olof Lundqvist	46
<i>av Henry Lövbom</i>	
Medlemsmatrikel VIS den 30 november 2007	50
Aktuella meddelanden	54

Redaktionellt

Detta nummer av Visuellt är ett par månader försenat på grund av trycktekniska problem. Genom att IFK Umeås kansli i december 2007 fick tillgång till ny tryckeriutrustning kan vi erbjuda fortsatt hög teknisk kvalitet. "Dataproffset" Anders Rönnlund har svarat för ett toppjobb med redigering och layout. God hjälp har vi även haft av "gänget på kansliet" Mats Bäckström, Harry Karlsson, Anton Jonsson och Bosse Israelsson.

Ivar Söderlind inleder detta nummer med **"Reprisen"** som handlar om släggkastaren Eric Umedalen. Under denna rubrik kommer vi då och då att publicera tidigare artiklar från Visuells första år, artiklar som väckt stort intresse och som våra många nya läsare missat. Först ut är alltså en något omarbetad artikel om mytomspunne Eric Umedalen som fuskade med sin slägga 1947. Artikeln var först publicerad i Visuellt nr 2 1994.

Vidare redovisar och kommenterar Ivar uppdaterade förteckningar över länets allra första idrottssammanslutningar och skytteföreningar (från 1861 till 1916). Lars Lindgren bidrar med tre högtintressanta artiklar dels om sina minnen som ung grabb från skid-SM i Lycksele 1954, dels om de nationella vinteridrottstävlingarna i Umeå 1911 då skidsporten fick sitt definitiva genombrott i länet och slutligen om ett Skid-SM på den tiden då man hade slidkniven i bältet. Bruno Lundström, numera bosatt i Skellefteå, berättar omkring en bild av Jörn första fotbollslag 1917 och tar även upp om Skellefteå IF:s 10 första strävsamma friidrotts år på 1920-talet.

Henry Lövbom avgick våren 2007 som sekreterare i Sällskapet men är kvar i VIS:s redaktion och fortsätter med sina uppskattade rapporter från våra caféträffar och sina artiklar. I detta nummer handlar det om caféträffen den 23 oktober 2007 då förre VF-fotografen Hans-Olof Lundqvist visade och berättade om "Idrottsbilder jag minns" i IFK Umeås klubblokaler på Hyggesvägen. Det är en av de intressantaste caféträffar vi arrangerat. I artikeln "Idrottsplats som försvinner" berättar Henry om Sandåkern SK:s idrottsplats (invigd 1952) som snart försvinner för att ge plats åt bostäder.

Vi siktar på att ge ut nästa nummer av Visuellt under april 2008. Under senhösten 2008 planerar vi ett fylligt specialnummer med anledning av Västerbottens Idrottsförbunds 100-åriga historia. Vi planerar även ett ordinarie nummer om Gammliahallen (Sporthallen) i Umeå som blir 50 år hösten 2008.

Umeå i november 2007

Ivar Söderlind
Gökropsvägen 5 B
906 51 UMEÅ
Tel 090/786 54 57
ivar.soderlind@soc.umu.se

Lars Lindgren
Brånvägen 26
903 46 UMEÅ
Tel 090/12 80 25
larsli@umeaenergi.com

Henry Lövbom
Skolgatan 3 A
903 22 UMEÅ
090/12 25 90
henry.lovbom@privat.utfors.se

Reprisen – ur Visuellt nr 2 1994

Eric Umedalen - ett märkligt kapitel i svensk friidrottshistoria

av Ivar Söderlind

Under rubriken "Reprisen" kommer vi då och då att publicera tidigare artiklar från Visuells första år, artiklar som väckt stort intresse och som våra många nya läsare missat. Genom att vi numera har hög tryckkvalitet och utvecklat tekniken för redigering och layout kommer även alla bilder bättre till sin rätt. Först ut är en omarbetad artikel om släggkastaren Erik Umedalen först publicerad i Visuellt nr 2 1994.

Förutom i Visuellt har jag har vid flera andra tillfällen skrivit om Eric Umedalen bland annat i Norrländsk Uppslagsbok 1996. Under de senaste åren har jag fått många frågor från idrottshistoriskt intresserade personer om vem han var, om han verkligen fuskade med sin slägga och hur det gick till? Så sent som i september 2007 fick jag en förfrågan från amatörhistorikern Reine Jonsson, Göteborg om detaljer kring den säregna personen Umedalen. Reine har bl a medverkat i "Idrottsarvet" Göteborgs Idrottsmuseums fina årsbok . Han skriver just nu om epoken Bosse Ericsson i svensk släggkastning och kommer då osökt in på "fallet" Umedalen. Eftersom det finns ett stort intresse för denna friidrottsstjärnas uppgång och fall och att det tillkommit många nya läsare av Visuellt sedan 1994 är det på sin plats att än en gång ta upp ämnet.

Det hände sommaren 1947

I somras var det 60 år sedan Eric Umedalen livstidsdiskvalificerades sedan det avslöjats att han kastat med för lätt slägga. Redan innan denna händelse var Eric riksbekant genom sina idrottsliga framgångar och han tillhörde den allra översta världseliten!! Vid över 40 års ålder blev han landslagsman, svensk mästare, svensk rekordhållare och EM-tvåa innan den ödesdigra tävlingen på Slottsskogsvallen den 11 juli 1947..... Men vem var egentligen personen bakom de braskande rubrikerna på tidningarnas förstasidor?

Började med slägga vid 30 års ålder

Eric Johansson, som han hette ända fram till 1947, föddes den 10/2 1904 i Stora Skedvi i Dalarna och dog 22/2 1972 då han var bosatt i byn Sem, Krokoms kommun i Jämtland. Han började under ungdomsåren i Sätters IF som fotbollsspelare och sprinter (11.2 på 100 m). Brottnig var också en gren han tidigt ägnade sig åt men så småningom började han med kast. Det var förbundstränaren Hugo Sjöblom som

upptäckte Erics slumrande anlag för släggkastning när han besökte idrottsplatsen i Sala sommaren 1934 och fick honom att intressera sig för slägga vid sidan om snabbloppen.

Flyttade till Umeå

På hösten 1934 flyttade Eric till Umeå och arbetade sedan under drygt elva år som sjukvårdare på Umedalens Sjukhus. År 1935 dök hans namn för första gången upp i DM-sammanhang, då han blev distriktsmästare i viktkastning med resultatet 13.55. Segern upprepades både 1937 och 1939 och sistnämnda år blev han också SM-trea på 14.66. Som bäst noterade ”Slägg-Johan” 17.40 i denna lite udda gren och det är fortfarande distriktsrekord för Västerbotten. I en intervju sedan han nått världsklass i slägga betonade Eric viktkastningens fördelar: **”I träningen för slägga är viktkastning synnerligen fördelaktig. Man får upp snabbheten i vikt, och det lossnar välgörande i axel- och skulderpartierna.”** (Dagens Nyheter den 3 december 1946) Umedalen tillhörde även distriktets bästa i diskus (personrekord 41.94) och kula (12.92). Men det var i slägga de stora framgångarna kom.....

Eric var även aktiv som idrottsledare. Han medverkade i Umedalens IF:s styrelse 1936 och 1942 och var aktiv medlem i föreningens sektion för allmän idrott under flera år.

Debutåret 1934 var hans bästa släggresultat 36.75. År från år ökade längderna och 1937 kastade Eric för första gången över 40 m. År 1938 blev han för första gången distriktsmästare i sin nya specialgren på goda 43.33 och de kommande åren tog han hem ytterligare fem DM-tecken i slägga.

Den kortvuxne sjukvårdaren var knappast idealiskt byggd för släggkastning. Han var endast 170 cm lång och vägde 86 kilo. Han var i stället den snabbaste släggkastare som Sverige dittills haft och lärde sig en allt effektivare teknik samtidigt som han byggde upp sin styrka ytterligare.

Tävlande stup i kvarten

I slutet på 1930-talet och början på 1940-talet hade Umedalens IF åtminstone fem släggkastare som kastade över 40 m. Det berättas att man tävlade och tränade stup i kvarten. Någon mellansäsong existerade knappast. Under de kallaste vintermånaderna brukade ”slägg-Johan” till och med öva svängar i en släggring på vinden på Umedalens Sjukhus där han arbetade. I tidningarna kallades Eric ”handelsresande i slägga”.

Som 38-åring 1942 passerade Umedalen för första gången 50-metersstreckets och blev SM-trea på 50.17. Han avancerade nu snabbt mot den yppersta eliten och blev av absolut världsklass i en ålder då de flesta redan dragit sig ur leken.

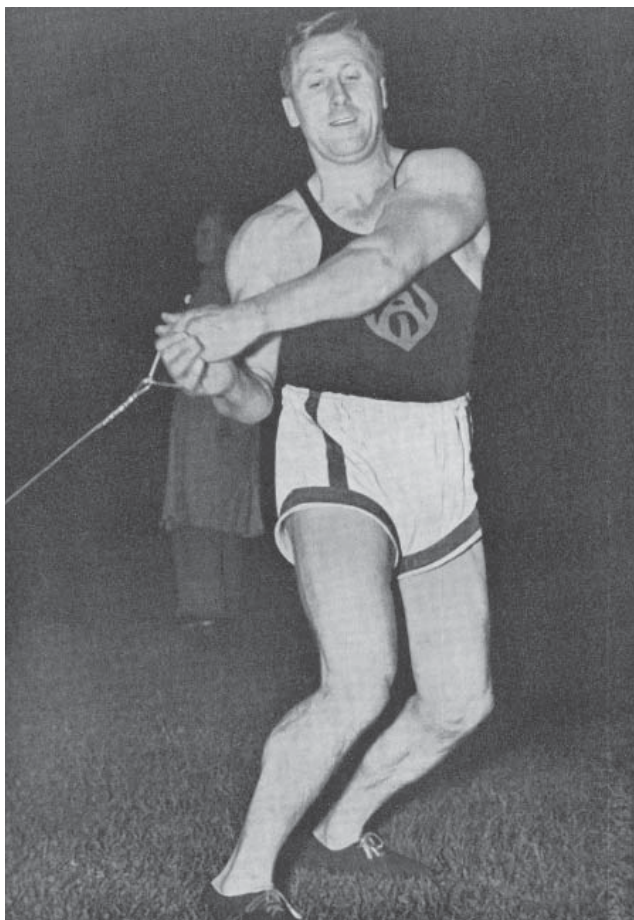
År 1944 nådde han andra plats vid SM med 52.29 och fick samma placering i "presskampen" landslaget mot Pressens lag (resultat 51.27). Vid båda dessa tillfällen vann ständige konkurrenten Bo Ericsson. På senhösten var det dags för svenskt rekord.....

Svenskt rekord

På Umedalens Idrottsplats den 29 oktober 1944 lyckades Eric Umedalen sätta Västerbottens första svenska rekord i friidrott genom att kasta internationellt mycket gångbara 56.98. I Umebladet kunde man läsa att vädret var det allra bästa med tunn och klar luft och blott en smula motvind.

Rekordkastet granskades av Västerbottens Idrottsförbund kontrollant som tillsammans med en lantmätare konstaterade att Umedalens bana hade något motlut (1.5 cm).

Redskapets längd var tillåtna 120 cm och vägde 18 gram över lägsta tillåtna vikt (7260 gram). Vikten kontrollerades noga på en apoteksvåg. Resultatet godkändes som svenskt rekord av Svenska Idrottsförbundet (dåtida namn för Svenska Friidrottsförbundet) den 6 november 1944. Med sitt resultat var han Europaetta för året och åtta på världslistan genom tiderna. Världsrekordet innehades sedan 1938 av Erwin Blask, Tyskland på 59.00.

Vid Greklandsfestan på Stockholms Stadion den 13 september 1946 kastar Eric Johansson över 55 meter med i mörker tända tomtebloss på släggkulan!. Ur All-Sport 1946

Under 1940-talet tävlade och tränade Eric Umedalen stup i kvarten. I tidningarna kallas han för "handelsresande" i slägga. Denna teckning av Rit-Ola publicerades i Dagens Nyheter den 7 december 1946.

Debuterade i landslaget som 41-åring!!

"Slägg-Johans" framgångar fortsatte och som 41-åring (!) debuterade han i landslaget mot Danmark 1945 där han blev tvåa på 50.60. I början av 1946 lämnade han Västerbotten och flyttade till Lund, enligt friidrotts oraklet Sven Lindhagen i Idrottsbladet för att få en längre sommarsäsong och bättre träningsmöjligheter. För sin nya klubb Malmö AI tog han redan första året hem sitt första och enda svenska mästerskap på 55.92, en dryg meter före landslagskollegan Bosse Ericsson. I landskampen mot Finland blev han tvåa på 50.86 och vid Europamästerskapen i Oslo i augusti samma år nådde han sitt livs största framgång. Med garanterat kontrollvägda redskap erövrade han silvermedaljen efter Bo Ericsson med resultatet 53.54.

Under hösten 1946 överträffade Umedalen vid två tillfällen sitt eget svenska rekord med den blyslägga som han inköpt efter EM.

Eftersom de internationella reglerna vid denna tid föreskrev mässingslägga kunde rekorden inte godkännas trots att vågen visade att släggan vägde 16 gram för mycket.

Umedalen ser fundersam ut efter en hösttävling 1946. Resultatet 58.16 kunde ej godkännas som svenskt rekord.

För lätt slägga

Vid en tävling i Örebro den 4 juli 1947 överträffade Eric än en gång det svenska rekordet med ett kast på 57.41 med sin blyslägga som nu var tillåten enligt de internationella reglerna. I samma tävling kom Bo Eriksson tvåa med 53.39. Några dagar senare i Trollhättan segrade Umedalen på 56.83 följt av Bo Eriksson 56.78 och Filip Karlsson, Göteborg 55.45. Alla tre kastade med Erics specialslägga. Karlssons resultat ansågs "mystiskt" och till tävlingarna på Slottsskogsvallen i Göteborg den 11 juli skickade Svenska Idrottsförbundet en kontrollant - ingen mindre än stadionchefen och Svenska Idrottsförbundets ordförande Tage Ericsson. Vid tävlingarna överskred Bo Ericsson svenska rekordet med det sensationella resultatet 58.57 mot Erics 53.96. Då släggtävlingen var slut vägde och mätte Tage den slägga med vilken svenska rekordet överträffats. Måttan stämde men vikten var 6800 gram i stället för reglementsenliga 7260. De funktionärer som vägt släggan före tävlingarna tillkallades och försäkrade då att släggan höll rätt vikt. Det var otänkbart att redskapet under tävlingarna lättat då det inte var påverkat på något sätt. Umedalen som ägde släggan tillkallades. På frågan hur det hängde ihop ställde han sig oförstående. Det fanns flera vittnen på att släggan före tävlingarna vägde 7260 gram och Umedalen försäkrade att han endast hade denna slägga med sig. Tage Ericsson frågade upprepade gånger om han inte hade ännu en slägga men Umedalen påstod att han endast hade en mindre juniorslägga som han tagit med sig till Göteborg i avsikt att få den gjuten. En stund senare tog Ericsson Umedalen med sig in i omklädningsrummet och där på väggen bakom Erics kläder påträffades en slägga som till utseendet var exakt lika som den som vägts efter tävlingarna. Det visade sig att denna vägde exakt 7260 gram. Umedalen erkände då att han bytt ut släggorna. På en fråga från Expressens medarbetare varför han inte direkt erkände att han hade två släggor svarade Eric: **"Ville inte säga någonting när nu Bosse kastade så långt - tyckte det var synd om honom."** (Expressen 12/7 1947) I ett TT-meddelande förklarade sedan Umedalen att han börjat använda den lätta släggan fjorton dagar före avslöjandet och totalt använt den vid tre tävlingar.

Sympatisk och hjälpsam person

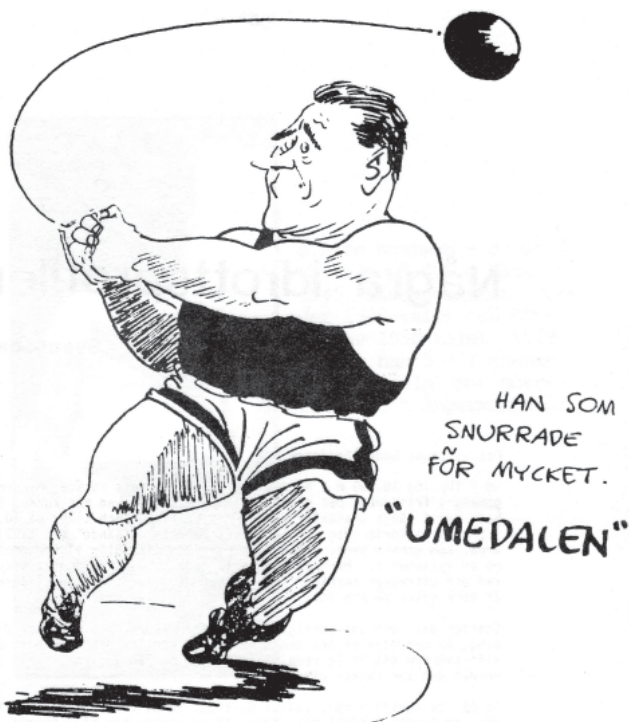
Bland sina vänner och idrottskamrater i Skåne, Västerbotten och övriga landet kom meddelandet om "fusket" som en blixtnärhet från en klar himmel. Under sin Umeåtid var Umedalen i alla läger känd som en mycket sympatisk och hjälpsam person. Ett par omdömen om honom:

"Tyvärr har han nu lämnat distriktet. För hans oförglömliga insatser med svenskt rekord som toppunkt tackar vi honom. Han har varit en idrottskamrat i varje tum. Ett sant föredöme för sina kamrater, en heder för den rörelse han företrätt. Han kommer att saknas mycket i Västerbotten". (Västerbottens Idrottsförbunds årsberättelse 1946)

"Här skall inte läggas sten på börda utan vi vill i stället framhålla att Eric Johansson under sin Västerbottenstid gjorde sig allmänt uppskattad som en man som aldrig skydde några mödor och som alltid var hjälpsamheten och trofastheten personifierad." (Västerbottens Idrottsförbunds minnesskrift 1948)

Även i hans nya klubb Malmö AI är förvåningen stor efter avslöjandet. Ett par uttalanden i Västerbottens-Kuriren den 14 juli 1947:

"Under de år han vistats hos oss har vi haft intrycket att det varit en ovanligt renhårig och idrottsintresserad pojke. Hela hans liv har varit slägga - han har bara levt för slägga, tränat slägga, pratat slägga." (Sven Lindwall, friidrottsledare i Malmö AI)

Eric Umedalen, norrländsk släggkastare från Malmö blev offer för en överdriven längtan efter rekord och idrottslig framgång. Han fuskade med sin slägga, gjorde den för lätt och lyckades därigenom slänga iväg den längre än han med reglementsenligt kastredskap var kapabel till. Umedalen diskvalificerades på livstid och när han väl insett och förstått sitt brott mot idrottens lagar önskade han säkert att han handlat annorlunda.
Pressklipp från 1947

”På mig har Eric Umedalen gjort intryck av att vara en präktig idrottsman och en god kamrat. Att han dessutom är en säker släggkastare är ett som är säkert.” (Lennart Strandberg, sprinter i världseliten och landslagkollega i Malmö AI)

Landets då mest kände idrottsläkare Rudolf Ullmark uttalar sig i Stockholmstidningen den 14 juli:

”Jag fick nästan en chock vid meddelandet om Umedalens släggfalsarier. Det låter fullständigt otroligt. Ja, jag kan helt enkelt inte förstå det. Eric Umedalen är nämligen en av de mest sympatiska idrottsmän jag träffat. Glad och skämsam och alltigenom hygglig. Just därför förefaller mig hela historien osannolik.”

Livstids avstängning

Den 2 augusti 1947 föll den definitiva domen då Svenska Idrottsförbundets styrelse beslutade att avstänga Eric Umedalen för alltid från deltagande i tävlingar, uppvisningar och övrig verksamhet i friidrott. Namnet Umedalen utplånades i stort sett ur den nationella friidrottsstatistiken och han framtogs sina släggrekord med undantag för distriktsrekordet i Skåne på 56.79 som Skånes Idrottsförbund vägrade stryka. Även hans många goda släggresultat och distriktsrekord i grenen från tiden i Västerbotten försvann snabbt ur rullorna. Hans distriktsrekord i viktkastning på 17.40 m från 1945 fick däremot stå kvar i rekordlistorna och som framgått har ingen Västerbotning överträffat det rekordet!!

Svenska Idrottsförbundets ”snabbutredning” var således klar på ett par veckor. Av den framgick bl a enligt TT att ytterhöljet på släggan visade sig vara avslipat på en del ställen och var nära centimetern tunnare än då höljet hade sin rätta tjocklek. Utredarna menade att Umedalen för att avleda alla misstankar och få bort alla spår av slipningsmanövern skulle ha åstadkommit märken på släggans yta av exakt samma utseende och placerade på exakt samma ställen som de på släggan med rätt vikt, alltså ”vagningsläggen”. (Dagens Nyheter 31 juli 1947)

Umedalens svenska rekord ströks

I Svenska Idrottsförbundets utredning hade man också granskat omständigheterna vid den tävling i släggkastning den 29 oktober 1944 på Umedalens Idrottsplats då gällande svenska rekord på 56.98 sattes. **”Det kunde inte konstateras att Umedalen vid tävlingarna använt för lätt kastredskap”** men att **”kontrollen vid tävlingen icke var i överensstämmelse med förbundets bestämmelser, varför styrelsen beslöt att stryka rekordnoteringen.”** (Dagens Nyheter den 2 augusti 1947)

Med tanke på den ytterst noggranna kontrollen vid tävlingen och att rekordet en gång godkänts förefaller det mig mycket egendomligt att nära tre år efteråt underkänna rekordet. När jag pratade med tävlingens kontrollant Gunnar Björnwall om detta i början av 1980-talet var han fortfarande mycket förgrymmad över att rekordet underkänts då det enligt honom var uteslutet att Umedalen kunnat fuska med släggan vid detta tillfälle! Rooney Magnusson, statistiker på Svenska Friidrottsförbundet, menade i en artikel 1983 att rekordet i Umeåtävlingen snarast av formella skäl underkänts.

Magnusson skriver vidare:

”Genom att svenska Idrottsförbundet kategoriskt tycks ha avstått från att exakt försöka utreda hur länge och i vilka tävlingar han kastat med för lätt redskap, och vilka andra som därvid haft tillgång till det, har denna kastare enligt mitt förmenande för alltid kommit att framstå i en alltför dålig dager (min understrykning). Givetvis skall hans brott inte förringas men vi vet att han med ett korrekt redskap var EM-tvåa 1946 på 53.54 och att han med största sannolikhet vid ett flertal tillfällen kastade längre med korrekta redskap... År 1946 återfinnes minst 47 tävlingar längre än EM-resultatet 53.54 Att det skulle gå att fuska vid ett så stort antal tävlingar utan upptäckt förefaller mig högst osannolikt, även om det inte skall glömmas att ganska många av resultaten nåddes vid rent lokala tävlingar i Malmö.” (Svenska Idrottshistoriska Föreningens årsskrift 1983)

Ett annat av dessa tillfällen när Umedalen bevisligen kastade långt med korrekta redskap var vid SM på Stockholms Stadion 1946 då han blev Svensk Mästare med toppresultatet 55.92. Sekreteraren vid släggkastningen John Sällström försäkrade i en tidningsintervju att allt gick rätt till. Sällström bar personligen släggan från Östermalms Idrottsplats in på Stadionarenan och endast en slägga användes i slutomgångarna.

Nya fakta

Friidrottsstatistikern Rooney Magnusson fick under 1980-talet fram intressanta fakta om hur länge Eric kan ha kastat med sin manipulerade slägga. Den slägga som Umedalen använde när han avstängdes var tillverkad av släggstillverkaren och släggkastaren Gunnar Christenssen från Odense i Danmark. Det var i samband med Europamästerskapen i Oslo sommaren 1946 som Eric provkastade (ej under själva tävlingen) med en av Christenssens släggor. Enligt expertisen skulle släggor av denna tillverkning vara någonting alldeles extra och det tyckte också Umedalen som bums beställde två stycken (fotokopia styrker att två släggor såldes till Eric). Enligt Christenssen har Umedalen efter leveransen (oklart hur lång tid efteråt) tagit av en del av ytterhöljet på ena släggan, pillat ur bly ur den och därefter satt på ytterhöljet igen.

Frågan är sedan hur lång tid det dröjde innan den manipulerade släggan kom i bruk? Magnusson menar att flera kastare bevisligen kastade längre än tidigare hösten 1946 nere i Skåne, framför allt vid kasttävlingar i Malmö. Eriks eget påstående att han använt den manipulerade släggan vid tre tävlingar skulle enligt Magnusson kunna vara korrekt med förbehållet att det rörde sig om tre nationella tävlingar under 1947. Man kan vidare tänka sig att han haft med sig den manipulerade släggan vid ytterligare nationella tävlingar i slutet av 1946 och början av 1947 men inte haft tillfälle att använda den på grund av för hård kontroll.

Kastade 50 meter vid 50 års ålder

Eric som var så lidelsefullt intresserad av sin sport tyckte efter det definitiva utslaget att straffet stod i orimlig proportion till vad som hänt. Domen över honom blev stenhård bland många idrottskännare och bland allmänheten. Han fick löpa gatlopp i tidningsspalterna och kallades för infantil och skurkaktig. För att skydda sin familj mot all smutskastning bytte han än en gång efternamn, nu till Myrskog, och flyttade till Järvsö i Hälsingland. Eric släppte inte helt sitt släggkastande. Enligt en Järvsöledare instruerade han så smått och kastade så sent som i 50-årsåldern drygt 50 meter på träning.

Friidrottsledaren Erik Wiger berättar i sin bok **”Stora Grabbar och tappra kämpar”** att han i slutet av 1940-talet och början av 1950-talet såg Umedalen träna på träningsplanen vid Strandvallen i Järvsö. **”Jag minns att släggkastaren såg gammal ut, i jämförelse med de andra friidrottarna som tränade på Strandvallen. Jag minns att jag imponerades av den kraftige mannens lätta snabba dans med släggan i jordringen, före utkastet. Jag minns också att han kastade långt, över hela träningsplanen. Han var den förste släggkastare jag fick se. Senare, när släggkastaren inte längre sågs träna på Strandvallen, fick jag veta mer om honom”.**

Förgäves försökte Umedalen under denna tid få Friidrottsförbundets tillstånd att åtminstone få verka som släggtränare. Att ta hand om unga lovande slägggämnar var hans innerliga önskan men han var en gång för alla avstängd från all friidrottsverksamhet.

Gav träningstips

I början av 1950-talet flyttade Eric med sin familj till Östersund. Vid flera tillfällen under 1950-talets lopp gav han Sveriges bäste släggkastare Birger Asplund, IF Castor vissa träningstips. Birgers teknik med fyra svängar passade dock inte riktigt för Erics släggteorier. Vid något tillfälle under denna tid sågs Umedalen själv göra träningskast med juniorsläggan. Han var mycket intresserad av Asplund släggframgångar och brukade ibland komma upp på hans jobb och prata bort en stund. Även Birger upplevde Umedalen som en mycket hjälpsam och snäll person som ville alla väl

Hästar blev hans nya liv

Han startade nu en ny lång idrottskarriär som hästuppfödare, travtränare och framgångsrik travkusk. Hästar blev hans liv och han tränade under många år sina travhästar vid hemmet i Sem, Krokoms kommun. Enligt sonen Kjell var en av hans största dagar när han vann treårsderbyt med Gullvina 1960. Ann-Britt Wedin, kontorist vid Östersundstravet kände Eric Myrskog väl: **”Han var en liten, energisk, generös människa. Nästan obegripligt hjälpsam i alla lägen. Han älskade sina hästar i alla lägen.”** (Aftonbladet den 27 mars 1983)

Idrottsledaren Bengt Forsman, Umeå träffade Eric ute i skidterrängen i samband med SM på skidor i Östersund 1969 och de hade då ett långt samtal. Eric var lika glad och sympatisk som under Umeåtiden men berörde inte med ett ord ”släggfusket”. Han var mycket intresserad av sitt gamla Umeå och frågade speciellt efter sina forna släggkollegor i Umedalens IF liksom efter gamle tävlings- och träningskompisen Rune Lundström. Även andra Umebor som träffade Eric Myrskog under hans senare år (han avled i cancer 1972) berättar som alla andra att Eric var hur trevlig som helst, alltid glad och skämtsam.

Umedalens straff orimligt hårt

Personligen anser jag att Umedalens straff var orimligt hårt. Ett tidsbestämt straff var naturligtvis inte att tänka på under denna tid då Gunder Hägg och Arne Andersson strax innan blivit livstidsdiskade för att de fått betalt för att springa. Men rent absurt är att Eric med sitt gedigna släggkunnande för alltid var förbjuden att (öppet) verka som ungdomstränare i friidrott. Svenska Idrottsförbundets utredning var enligt min mening ett hastverk (var klar på ett par veckor). Att Umedalen medvetet använt för lätt slägga kom utredningen fram till, vilket också Eric erkände efter Göteborgstävlingen, men man brydde sig konstigt nog inte om att ta reda på hur länge fusket pågått. I stället ville man stryka alla släggresultat som uppnått ur statistik- och rekordtabeller, också resultat som helt klart uppnått med korrekta redskap. I sanning ett märkligt förfarande!

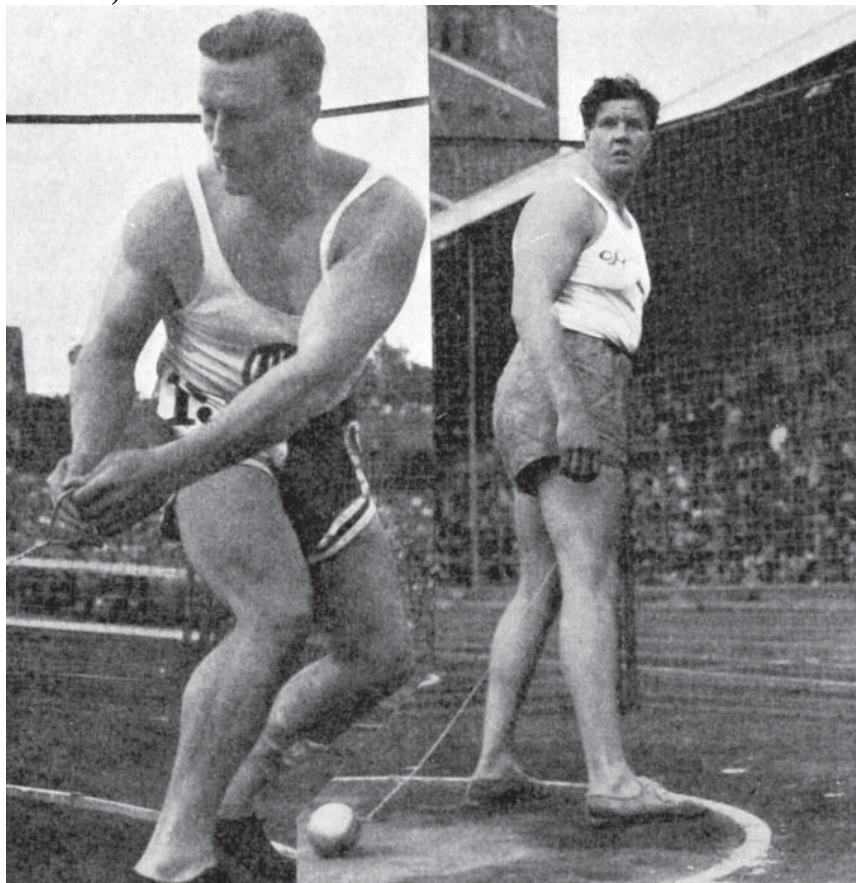
Började fuska under hösten 1946?

Enligt min uppfattning är en rimlig slutsats att det var i september 1946 som Eric började med sitt fusk. Dels var det efter EM i Oslo i slutet av augusti 1946 som han köpte den slägga som användes vid avslöjandet 1947, dels var det från och med hösten 1946 och under 1947 fram till avslöjandet som flera svenska släggkastare började kasta ”onormalt” långt. Umedalen hade alltid lånat ut sin slägga till alla som ville använda den, men det var först under denna period som man började kasta riktigt långt!

Umedalens motiv för fusket?

Man frågar sig om Umedalen verkligen var en så förhärdat bedragare som han framställs i utredningen, bland annat med tanke på att han vid avslöjandet står fullkomligt handfallen. En som kallt kalkylerat med fusket på lång sikt hade vid ett sådant tillfälle självfallet haft en trovärdig lögn till hands!

Att han inte fuskat för att vinna ekonomiska fördelar tycker landslagskollegan Bo Ericson är självklart: **"Att han skulle ha gjort sitt bedrägeri för vinnings skull är helt uteslutet, så pass väl känner jag Eric Umedalen. Han har haft de blygsammaste anspråk då det gällt dagtraktamenten och reseersättningar vilket tävlingsarrangörerna landet över kan intyga."** (Västerbottens-Kuriren 15/7 1947)

Umedalen t.v. som i säsongens elte timme 1944 satte nytt svenskt rekord i släggkastning med 56.97 på Umedalens idrottsplats det var 31 cm bättre än det gamla som inhades av Bo Ericson t.h.

Ville popularisera grenen

Umedalens egen förklaring dagarna efter avslöjandet var bl a att han ville popularisera grenen genom att det nu fanns nöjligheter inte bara för honom själv utan även andra att komma upp i längre längder med den lätta släggan. Nya rekord är bra reklam för släggkastningen, menade han.

Per Olov Enquist har i sin bok "Sekonden" försökt belysa varför hans romanfigur manipulerade med släggan. Ett utdrag av Enquists resonemang: **"Under många år hade svensk friidrott växt sig oerhört stark, lockat enorma publikmassor... detta var efter den stora proffsrafst som sopat med sig Hägg och Arne Andersson plus ett antal småhandlare ner i diskvalifikationens mörka brunn... Nu hade cirkusens stjärnor plockats bort... publiken började vissla. De ville se nya nummer... Nu gällde det att vara mycket lojal, mycket finurlig och mycket väl garderad för att inte förlora publikens intresse. Prestationer till varje pris, eller om sådana ej fanns, i varje fall att det såg ut som prestationer... Stortävlingar fordrar storresultat... Samtidigt tycktes han på något sätt fångas in av resultatförbättringen, fixeras vid dessa abnorma förbättringar... Han älskade släggan, tävlingarna, atmosfären omkring dem, idrottsspråket, tävlingskamraterna, doften av liniment och stybbens torrhet, älskade det kortklippta gräset och suset från läktarna... han skulle kunna betala nästan vad som helst för att få leva detta liv, befinna sig i denna värld. Och sedan resultaten började komma... blev han ju en del av den."**

Tilläggas bör att Per Olov Enquist besökte Umedalen ett par år innan hans död 1972. Enquist berättar i efterordet i "Sekonden", när boken gavs ut på nytt 1971, att det var svårt för Eric att minnas men att **"han var precis den fine och försynte idrottsskamrat jag hade anat som barn, tjugofem år tidigare."**

I dagstidningarna och sportpressen var en vanlig slutsats att Umedalen hade släggkomplex och att hans överambition enkelriktat hans tankeverksamhet och blivit honom psykiskt övermäktig. Allt hans intresse hade rört sig kring sporten och resultaten i hans specialgren. Han blev offer för en överdriven längtan efter rekord och idrottslig framgång till varje pris!

Fin idrottsskamrat och framstående idrottsman

Dessa frågor om Umedalens motiv för sitt handlande och även hur länge fusket pågick kommer aldrig att kunna besvaras fullt ut. I vilket fall som helst var han både under sin tid i Västerbotten och i Skåne en fin idrottsskamrat och framstående idrottsman som presterade världsresultat vid tävlingar, då han inte hade den minsta möjlighet att manipulera med någon slägga!!!

Källor till artikeln om Eric Umedalen

Tryckta källor, periodika

Aftonbladet 27/3 1983

All Sport nr 5 och nr 6 1946

Dagens Nyheter 3/12 1946, 7/12 1946, 5/7 1947, 10/7 1947, 12/7 1947, 14/7 1947, 31/7 1947, 2/8 1947

Expressen 12/7 1947, 7/8 1984

Rekordmagasinet nr 33 1945

Stockholmsidningen den 14/7 1947

Umebladet 30/10 1944

Västerbottens Idrottsförbunds årsberättelser 1943-1946

Västerbottens-Kuriren 31/10 1944, 15/7 1947

Litteratur

Allhems Sportlexikon, Band III, Allhems Förlag 1951

Björnwall, Gunnar, Björns Idrottsminnen, ur tidskriften Västerbotten, Västerbottens läns hembygdsförening, Umeå 1982

Enquist, Per-Olov, Sekonden, P A Nordstedt & Söners Förlag, Stockholm 1971

Friidrott i Västerbotten 1902-1982, Västerbottens Friidrottsförbund, Umeå 1983

Hederberg, Hans, Lögnen i Sverige, Natur och kultur, Borås 1994

Idrottsboken 1947, Svenska Sportförlaget, Stockholm 1947

Magnusson, Rooney, Rätt och fel i idrottsstatistiken - exempel från den fria idrottens historia, Svenska Idrottshistoriska Föreningens årsskrift, Stockholm 1983

Nordisk Familjeboks Sportlexikon, Band VII, Förlagsaktiebolaget A Sohlman & Co, Stockholm 1949

Norrländsk Uppslagsbok, Band 1, Bokförlaget Bra Böcker, Höganäs 1993 (uppslag om Per Olov Enquist)

Norrländsk Uppslagsbok, Band 4, Bokförlaget Bra Böcker, Höganäs 1993

Söderlind, Ivar, Eric Umedalen släggkastare, ur Friidrott i Västerbotten 1902-1982, Västerbottens Friidrottsförbund, Umeå 1983

Söderlind, Ivar, Eric Umedalen släggkastare, ur Umedalens IF:s Jubileumsskrift 1935-1985, Centraltryckeriet, Umeå 1985

Wiger, Erik, Stora Grabbar och tappra kämpar, SWE-Sport, Ljusdal

Västerbottens Idrottsförbunds minnesskrift 1948, Västerbottens Idrottsförbund, Umeå 1948

VÄSTERBOTTENS FOLKBLAD

MODERNT FORMAT - VÄLINFORMERAD - VEDERHÄFTIG

Annons ut IFK Umeås minnesskrift från 1941

Västerbottens äldsta idrottssammanslutningar

av Ivar Söderlind

Här redovisas idrottssammanslutningar som bildades i länet fram till och med 1916. I Visuellt nummer 21 år 2000 presenterade jag senast Västerbottens äldsta idrottssammanslutningar. Eftersom jag de senaste åren fått kompletteringar till listan kommer här en uppdaterad uppställning och en fyllig inledande kommentar.

Jag redovisar i kronologisk ordning efter bildningsår 66 kända idrottssammanslutningar på lokal nivå som startade i länet fram till och med 1916. Västerbottens första egentliga idrottsförening (icke skytteförening) var Umeå Gymnastikförening som enligt annons i Umebladet bildades den 4 februari 1881. Förutom gymnastik hade föreningen även skidåkning på programmet. Förutom dessa 66 idrottssammanslutningar hade dessutom inte mindre än 179 skytteföreningar bildats i länet fram till 1916. Jag redovisar på följande sidor de 79 skytteföreningar som startade i Västerbotten till och med 1903. Av utrymmesskal tar jag inte med alla de 179 skytteföreningar som startade fram till och med 1916. Kompletteringar till listan mottages tacksamt.

Det är självklart inte möjligt att i alla delar få en korrekt uppställning av idrottsföreningar och andra idrottssammanslutningar som fanns i Sverige och Västerbotten under denna tid. Mina huvudsakliga källor är annonser och notiser i tidningar (framför allt Umebladet), föreningsförteckningen i Nordisk Familjeboks Sportlexikon från 1943 och i någon mån Svenska idrottskalendern från 1894. Central statistik över Sveriges föreningsbestånd kom till stånd 1903 genom tillkomsten av Sveriges Riksidrottsförbund (RF) och sedan dess är uppgifterna mer tillförlitliga även om flera betydande idrotter som segling, sportskytte och hästsport stod utanför RF. Vissa föreningar har inte alls sökt inträde i RF (vanligt bland små kvarterersföreningar). Vanligt är också att föreningar först bildades och ett antal år senare sökte inträde i RF. Föreningssammanslagningar och namnbyten är andra felkällor som kan ge fel tillkomstår eller att vissa föreningar inte finns med i förteckningen.

Förteckningen på kommande sidor visar att 16 idrottssammanslutningar (skytteföreningar ej inräknade) med säkerhet bildades i länet under 1800-talets andra hälft (fram till och med 1899) men att det var först efter sekelskiftet som föreningsbildandet kom igång på allvar! Totalt har jag säkra uppgifter på att 60 idrottsföreningar och andra idrottssammanslutningar bildades i Västerbotten fram till och med 1910 (att jämföra med 762 RF-anslutna idrottsföreningar i länet 2007).

För nio av de tidiga föreningarna finns det inga uppgifter om exakt bildningsår (anges med ** efter bildningsåret) För sju av dessa nio föreningar vet jag med säkerhet att de är minst så gamla som anges i förteckningen.

Vad gäller Umeå Idrottsförening och Umeå Simsällskap är det osäkert om bildningsåret är exakt 1890. Enligt mina källor bildades båda föreningarna ”i början av 1890-talet.” Tio av de 66 föreningarna var ensektionsföreningar med skidsport på programmet, alla bildade 1900-1905. I förteckningen finns också tre gymnastikföreningar, två segelsällskap, två kraftsportföreningar, två skridskoklubbar, en simklubb, en travklubb, en cykelklubb, en kanotförening, ett motorsällskap, ett motorbåtssällskap etc. Minst 40 föreningar hade med säkerhet flera idrottsgrenar på sitt program. Det blev allt vanligare med sådana flersektionsföreningar efter sekelskiftet 1900. Vi konstaterar vidare att föreningarna till största delen fanns i Umeå och Skellefteå. Så många som 21 av de 66 föreningarna fanns i Umeå Stad, 10 i Skellefteå Stad, tre i Lycksele och lika många i Holmsund.

Man bör ha klart för sig att numerärt var idrottsrörelsen i Sverige och Västerbotten under genombrottsårtiondena av liten omfattning. Det var först efter första världskriget som idrottens genombrott kom med 65 nybildade föreningar i Västerbotten under perioden 1919-1932. År 1942 var totalt 179 föreningar anslutna till Västerbottens Idrottsförbund. Vidare bör det betonas att de flesta av länets nuvarande 762 föreningar bildades under 1970- och 1980-talet. Drygt 70 procent (ca 580 föreningar) av länets nuvarande föreningar startade under denna period.

Förteckning över lokala idrottssammanslutningar i Västerbotten 1881-1916

* = förening med detta namn existerar år 2007

** = ungefärligt bildningsår/nedläggningsår

	Bildad	Nedlagd	Nybildad
*1. Umeå Gymnastikförening	1881	1898	1932
2. Skellefteå Segelsällskap	1881	1900**	
3. Umeå Segelsällskap	1882	1900**	
4. Föreningen för idrott i Skellefteå	1882	1885	
5. Skellefteå Skridskoklubb	1885	1895	
6. Aktiebolaget Idrott i Skellefteå	1886	1894	
7. Burträsk's Gymnastik & Fäktklubb	1890	1900**	
8. Umeå Idrottsförening	1890**	1909	
9. Umeå Simklubb	1890**	1905**	
*10. Skellefteå Gymnastikförening	1891	1895**	1938
*11. Skellefteå Idrottsförening	1895	1901**	1918
*12. IFK Umeå	1897	1897	1901
13. Atlet- & Gymnastikföreningen Concordia i Lycksele	1898	1901	
14. Byske Skidklubb	1898**	1905**	

*15. Tegn Sportklubb	1898	1901	1923
16. Åsele Velocipedklubb	1898	1900**	
17. Lycksele Godtemplares IF	1900	1907**	
18. Skidklubben Skade Umeå	1900	1912**	
19. Umeå Atletikkklubb	1900	1905**	
20. Skidklubben Framåt, Teg	1901	1910**	
21. Hörnefors Sportklubb	1901	1905	
22. Skidklubben Sleipner Holmsund	1901	1907	
23. Sällskapet för Skolungdomens idrott, Umeå	1901	1915**	
24. Umeå Skridskoklubb	1901	1905**	
25. Åsele Idrottsförening	1901	1907**	
26. Örträsk Skidklubb	1901	1907**	
27. Gräsmys Sportförening	1902		
28. Hörnefors Sportklubb	1902	1905**	
29. Idrottsföreningen Hurtig, Haga Umeå	1902	1905**	
30. Nordmalings Skidklubb	1902	1905**	
31. Umeå Trafklubb	1902		
32. Wännäs Idrottsförening	1902		
33. Bygdeå Skidklubb	1903		
*34. IFK Holmsund	1903	1908	1923
35. Skidklubben Oden, Umeå	1903		
36. Skellefteå Skidlöpareförbund	1903	1908	
*37. Bjurholms Idrottsförening	1904	1907**	1923
38. Säfvar Skidlöpareförening	1904**	1910**	
39. Bure Idrottsförening	1905**	1910**	
40. Idrottsföreningen Fram, Vindeln	1905**	1910**	
41. Gunnarns Idrottsförening	1905**	1910**	
42. Innertafle Skidklubb	1905	1910**	
*43. IF Norrlands Dragoner	1905		
44. IFK Robertsfors	1905	1908	
*45. Sandviks Idrottsklubb	1905		
46. Byske & Ytterstfors Idrottsförening (senare namnbyte till Byske IF)	1906	1915	1918
47. Umeå Läroverks Idrottsförening	1906	1970	
*48. I 20 IF (Kungl Västerbottens Regementes IF)	1907		
*49. Robertsfors Idrottsklubb (åren 1912-1930 registrerad som Robertsfors Idrottsförening)	1907		
50. Ursvikens Idrottsklubb	1907**	1908**	
51. Norrbyskärens Idrottsförening (ombildad 1921 till Norrbyskärs GIK)	1908	1953	

*52. Hörnefors Idrottsförening	1908		
53. Skellefteå Gymnastik & Idrottsförening	1908	1912	
*54. Vindelns Idrottsförening	1908		
55. Brännfors Idrottsklubb	1909**		
56. IFK Skellefteå	1909	1917	
*57. Umeå Idrottsklubb	1909	1913	1917
*58. Burträsk Idrottsklubb	1910		
59. IFK Bureå	1910	1918	
60. IFK Burträsk	1910	1913	
61. Skellefteå Motorsällskap	1912		
62. Umeå Idrottssällskap	1913	1916	
63. Umeå Kanotförening	1913	1921	
*64. Lycksele Idrottsförening	1914		
*65. Spölands Idrottsförening	1916		
66. Umeå Motorbåtssällskap	1916		

Carl Nicanor Andersson Västerbottens förste olympier, deltog i maratonloppet vid Stockholms olympiaden 1912. Han representerade IF Norrlands Dragoner.

Vid utfärder på
skidor
bör Ni medtaga en
Thermosflaska
med däri förvarad varm
dryck.

Juvelerare
K. E. Berg
Umeå
försäljer
Thermosflaskor
till billigt pris.

Annons ur Västerbottens Idrottsförbunds årsbok 1910.

Västerbottens äldsta skytteföreningar

av Ivar Söderlind

En av de första skytteföreningarna i Sverige är Umeå Skarpskytteförening, sannolikt även Västerbottens och Norrlands äldsta idrottsliga sammanslutning. Det var den 23 februari 1861 på ett sammanträde i rådhuset som Umeå Skarpskytteförening bildades ”för Umeå stad och dess närmaste omnejd”. Norrlands näst äldsta kända idrottssammanslutning är Skellefteå Skarpskytteförening som startade i juni 1863 efter att ”under snart två år varit under bildande.” Förutom pris- och tävlingsskjutning ingick idrottsövningar i form av bajonettfäkting och gymnastik i de båda föreningarnas verksamhet. Fram till sekelskiftet 1900 hade det bildats 18 skytteföreningar i Västerbotten och de kommande åren sköt föreningsbildandet ordentlig fart inte minst på landsbygden. Från Västerbottens Skytteförbund (liksom i övriga länsförbund i Sverige) bedrevs en intensiv propaganda och uppsökande verksamhet för bildandet av skytteföreningar. År 1903 fanns det 79 kända skyttesammanslutning i Västerbotten och 1916, då första världskriget inletts, hade antalet ökat till toppsiffran 179 föreningar med 10 069 aktiva skyttar. Skytterörelsen hade således mycket större omfattning än den tidiga idrottsrörelsen i övrigt. Till skillnad mot andra idrottssammanslutningar hade skytterörelsen sin tyngdpunkt utanför stadskärnorna och förekom oftast på rena landsbygden.

Förteckning över skytteföreningar i Västerbotten 1861-1903

Här redovisas i kronologisk ordning efter bildningsår 79 kända skyttesammanslutningar som bildats i länet fram till och med 1903. Justeringar av listan mottages tacksamt av Ivar Söderlind.

* = förening med detta namn existerar år 2007

** = ungefärligt bildningsår

	Bildad
1. Umeå Skarpskytteförening (nedlagd 1875)	1861
*2. Skellefteå Frivilliga Skarpskytteförening (1887 namnbyte till Skellefteå Skyttegille)	1863
3. Burträsk Skarpskytteförening	1864
4. Bygdeå Skarpskytteförening	1864
5. Löfångers Skarpskytteförening	1865
6. Norsjö Skyttegille	1893
7. Nysätra Skyttegille	1893
*8. Västerbottens Skytteförbund	1893
9. Åsele Skyttegille	1893

*10. Dorotea Skytteförening	1894
*11. Hörnefors Skytteförening	1894
*12. Lycksele Skytteförening	1894
*13. Säfvar Skytteförening	1894
*14. Vännäs Skytteförening	1894
*15. Bjurholms Skytteförening	1895
16. Norra Degerfors Skytteförening	1895
17. Kåge Skytteförening	1895
*18. Robertsfors Skytteförening	1898
19. Baggböle Skytteförening	1900
*20. Bure Skyttegille	1900
21. Ersmarks Skyttegille	1900
*22. Fredrika Skytteförening	1900
23. Holmsunds Skytteförening	1900
24. Inre Ursvikens Skyttegille	1900
25. Jörns Skytteförening	1900
26. Källbomarks Skytteförening	1900
27. Mo Ångsågs Skytteförening	1900
28. Nordmalings Skytteförening	1900
29. Obbola Skytteförening	1900
30. Olofsfors Skytteförening	1900
*31. Rundviks Skytteförening	1900
32. Sandviks Skytteförening	1900
*33. Tärna Skytteförening	1900
*34. Umeå Skytteförening	1900
35. Ytterviks-Ursviks Skyttegille	1900
*36. Bastuträsk's Skyttegille	1901
37. Brattfors Skytteförening	1901
38. Hemmingens Skytteförening	1901
39. Hägg'näs och Bjernbergs Skytteförening	1901
40. Hössjö Skytteförening	1901
41. Innerviks Skytteförening	1901
42. Klutmarks Skytteförening	1901
*43. Långeds och Håknäs Skytteförening	1901
*44. Norrbyns Skytteförening	1901
45. Röbbäcks Skytteförening	1901
*46. Skrämräsk's Skytteförening	1901
*47. Stensele Skytteförening	1901
48. Storbrännans Skytteförening	1901
*49. Sörmjölle Skyttegille	1901
50. Volgsjö Skyttegille	1901
51. Västerhiske Skytteförening	1901

52. Väster Ormsjö Skyttegille	1901
53. Åmlidens Skytteförening	1901
54. Ångersjö Skytteförening	1901
55. Öre Skytteförening	1901
56. Bygdeå Skytteförening	1902
57. Byske Skytteförening	1902
58. Bäckes Skytteförtening	1902
59. Gräsmys Skytteförening	1902
60. Holmöns Skytteförening	1902
61. Kusfors Skyttegille	1902
62. Kvasiträsk Skytteförening	1902
63. Malå Skyttegille	1902
64. Pengsjö Skyttegille	1902
65. Qvammarns Skytteförening	1902
66. Umeå Ungdoms Skytteförening	1902
67. Åmsele Skyttegille	1902
68. Örträsk Skytteförening	1902
69. Brännforsunds Skytteförening	1903
*70. Fällfors Skytteförening	1903
71. Gisträsk Skytteförening	1903
72. Grönåkers Skytteförening	1903
73. Nyåkers Skytteförening	1903
74. Rislidens Skytteförening	1903
75. Rusksele Skytteförening	1903
76. Spölands och Vännfors Skytteförening	1903
77. Svansele Skytteförening	1903
78. Vallidens Skytteförening	1903
79. Ytterhiske Skytteförening	1903

Varje skytteförening bör söka erhålla av vår

SPETSKULEAMMUNITION "EXTRA I"

(Omladdningspris Kr. 58: — pr 1,000 st. franko.)

*vilken ammunition genom sin **bestrykande kulbana**
och ringa vindavdrift hittills står oöverträffad.*

BRÖDERNA ROTHMAN, ÖREBRO.

Goda betalningsvilkor.

Rikstelefon 634.

Begär priskurant.
1099

Minnen från skid-SM i Lycksele 1954

av Lars Lindgren

Första gången skid-SM i längd arrangerades i min hemstad Lycksele var 1934. Den gången blev det ett SM-tecken till arrangörsklubben. Lycksele IF:s Halvar Moritz som vann tremilen. Dessutom blev Moritz tvåa på femmilen och fjärde man på 15 km. Västerbotten tog även en SM-seger i lag genom Vännäs SK Greta Johansson (tvåa), Anna Österberg och Greta Hellgren) i damtävlingen över en mil.

Lyckseles andra skid-SM 1954

Lyckseles andra SM arrangerades den 13-21 mars 1954. Jag fick på plats bevittna både herrstafetten torsdagen den 18 mars och femmilen, som gick söndagen den 21 mars. Dessutom deltog jag i de ungdomstävlingar på skidor som gick lördagen den 20 mars. Hur stort ett skid-SM var på den tiden kan knappast någon som inte fick vara med och beskåda allt vad ett skid-SM förde med sig sätta sig in i. Lycksele stad var helt präglad av mästerskapet. Uppe på Finnbacken hade man rest ett par väldiga skidor, naturligtvis av märket Limex. Invigningen på kvällen den 13 mars skedde både på Finnbacken och i kyrkan. Det arrangerades SM-revy bland annat med lokala balettflickor. Det var dans i Ekorren och naturligtvis i Folkets hus. Ekorren var en lokal på vindsvåningen ovanför verkstan som Lyckseles bilkung Hilding Ohlsson hade ställt till förfogande. Riksteatern var i stan med en ensemble på 27 personer för operetten Blåjackor. Det var manskör och spelmanslag och uppvisning i konståkning på skridsko bland annat med nordiska mästarinna Britta Eriksson. Det var helt enkelt fest i stan.

14-åringen fick se sina idoler

Jag, som då var 14 år och som i flera år hade följt de stora idolerna från skidspåren i den lokala tidningen, skulle nu få se dem på riktigt. Visserligen hade jag någon gång fått följa med till Lycksele och Tannbergslppet och sett Enar Josefsson, Tore "Stor-Järven" Karlsson och Lyckseles Uno Holmgren men nu skulle jag få se Martin "Guld-Martin" Lundström, Gunnar "GK" Karlsson, Sixten Jernberg, Anders Törnkvist, Per-Erik Larsson, Gunnar Eriksson, James Warg. Ja, det var bara storheter som väntade. Dessutom Margit Åsberg-Albrechtsson, som jag visste hade vunnit flera SM. Och framför allt. Jag skulle få se "Mora-Nisse". Visserligen inte som tävlande eftersom han gjorde sin sista säsong just året före 1954 men han skulle finnas i Lycksele som ledare.

Jag minns hur vi med bil kom in till Lycksele. Vi svängde in mot Tannen och skidstadion. Från ett hus kom en man i röd toppluva gående bärande på skidor och stavar.

- Det där är Anders Törnkvist, sa min bror, som körde bilen. Redan då kände jag att det var något enormt stort som väntade.

Tremilen och damernas millopp

Men SM hade då redan startat och pågått i ett par dagar. Söndagen den 14 mars gick tremilen

och damernas millopp. Damjuniorerna hade premiär i SM och även den tävlingen gick första SM-söndagen. Varmt och knappt om snö gjorde tremilen till ett tungt lopp. Veteranerna klarade av provningarna bäst. Georg Westerlund, Anundsjö, vann åtta sekunder före Martin Lundström, Umeå. Enar Josefsson, Skellefteå, blev trea. Den sammanlagda åldern på de tre medaljörerna uppges någonstans ha varit ungefär 110 år och det är väl riktigt eftersom de hade födelseåren 1917, 1918 respektive 1916.

Anders Törnkvist, IFK Mora och Enar Josefsson Skellefteå SK. Foto: Idrottsboken 1955

Georg "Stål-farfar" Westerlund, Anundsjö IF, segrare på 30 km. "Nu blir jag dyr" var Georgs kommentar efter loppet. Han tänkte då på kommande vårtävlingar. Foto: Idrottsboken 1955

Margit Åsberg-Albrechtsson, Selånger, vann damtävlingen och tog sitt sjunde SM-tecken. I damjuniorernas lopp blev Gunilla Solem från Lycksele tvåa. Gunilla var dotter till SM:s organisationskommittés ordförande Hans Solem och hennes insats blev därför extra uppmärksammas. Vann gjorde Ingrid Söderström, Vårby.

Per-Erik och Sixten på på 15 km

På tisdagen kördes herrarnas 15 km och damstafetten i ett strålande före. Nu kom de yngre åkarna mera till sin rätt och Per-Erik Larsson från Mora tog sitt första SM. Limas blivande skidkung Sixten Jernberg blev tvåa. Sjua och bäste västerbottnings blev unge Stig Gunnarsson från Örträsk och tävlande för IFK Umeå. Damstafetten tog Selånger hem, Lycksele sexa.

Herrstafetten var ett färgsprakande skådespel

Men nu var det torsdag. Och nu skulle det åkas herrstafett. Starten gick ute på isen på Långtjärn och åkarna åkte in mot målet och sedan ut på milen. Det här blev en upplevelse jag aldrig glömmar. Jag hade i flera år studerat tidningarna med svart-vita bilder, klippt och samlat och hade de färglösa skidåkarna på näthinnan. Det fanns nästan inga färger för mig i skidspåren.

Startbild från stafetten. Startnummer 21 är Sune Larsson, IFK Mora medan Gunnar Karlsson, IFK Umeå längst upp till höger nästan hunnit ur bild.

Och så kom hela startfältet rakt in mot målet. Grönt, rött, vitt, blått, svart. Det var ett färgsprakande skådespel. På den här tiden höll man sig till klubbdräkter och det var "rena" dräkter. Stod det någonting på dem så var det något klubbmärke. Lycksele IF:s karakteristiska tröjor med axelklaffar. IFK Umeås med kamratstjärnan på ena armen.

Stafettens stora uppvisning stod Martin Lundström för. På andra sträckan förde Martin upp IFK Umeå till ledning och vann sträckan med hela 51 sekunder. Tyvärr kunde inte Stig Gunnarsson hålla undan på tredje. Per-Erik Larsson förde IFK Mora till seger före IFK Umeå. En annan sak som var speciell med stafetten i Lycksele var helikopterbevakningen. En helikopter svävade över terrängen och sände radorapporter om läget ner till målet. Minns jag rätt var det självaste Rune Ångström som rapporterade från helikoptern. Rune Ångström, den legendariske fotbollsspelaren och straffläggaren i Lycksele IF. Han var under 1940-talet även en god skidåkare med DM-tecken och svenskt lagmästerskap i kombinerad skidåkning. Från lördagens ungdomstävlingar minns jag inte så mycket men att det gick dåligt för mig i vårvädret. Och jag minns att Gunilla Solem vann den äldsta flickklassen.

Gunnar Karlsson vann femmilen med sex minuter

Från sista SM-dagen, söndagen den 21 mars, minns jag desto mera. Det var vårväder och sol. Banan på femmilen gick i två gånger 25 km. Att snötillgången var knapp präglade hela veckan och spåren var kanske inte vad de borde vara. Det var, när veckan summerades, det enda negativa att spåren inte hade den standard som man kunde önska.

Lennart Backman, Gunnar Karlsson och Martin Lundström blev lagmästare för IFK Umeå på 50 km i Lycksele 1954.
Foto: Harry Lindwall

I övrigt fick Lycksele

bara beröm och det skrevs om ett succé-SM. Tillbaka till femmilen. Ett rekord som förmodligen fortfarande gäller sattes av segraren Gunnar Karlsson från IFK Umeå. Gunnar startade som nummer 62 men var först i mål. Många bröt och bara 22 man fullföljde. Gunnar vann med över sex minuter före Sigvard Jonsson, Rossön. Martin Lundström trea. Gunnar, Martin och Lennart Backman blev lagmästare. Jag minns att Sixten Jernberg morrade över spårstandarden. Sixten blev elfte man över 18 minuter efter "GK", men blev ändå mest allround under veckan med placeringarna 7-2-11. Josefsson fick 3-21-5 och Martin 2-26-3.

Samma dag gick herrjuniorernas SM-lopp. Bert Strömbäck, Bodens BK, vann sex sekunder före Faluns Rolf Karlsson (senare Rängård). Janne Stefansson blev delad fyra och Tvärålands Göte Nyman blev sjätte man. Juniortävlingen blev historiskt jämn. Mellan segraren Strömbäck och 25:e man, som var Järvens Stig Larsson, var det bara två minuter och fem sekunder.

Vem har lärt dig fråga så?

Från en av prisutdelningarna har jag också ett minne som fortfarande sitter kvar i huvudet. Jag stod blygt med autografblocket och väntade. På Martin Lundström. På Enar Josefsson. På Nils "Mora-Nisse" Karlsson. När jag stod där i kön och väntade på att få Nisses autograf kom en kille och burdust trängde sig fram. Han tänkte inte köa. Han räckte fram sitt block till "Mora-Nisse" och sa.

- Skriv!

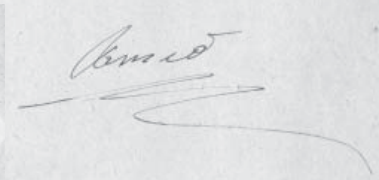
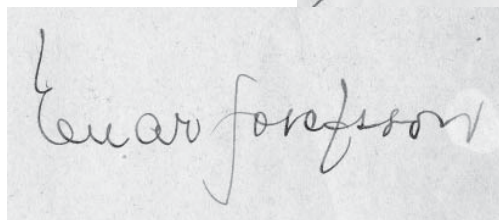
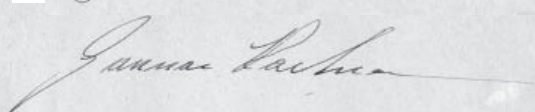
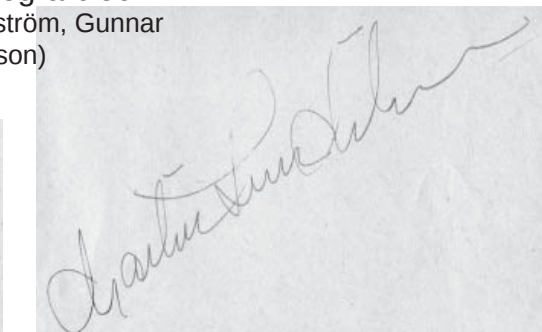
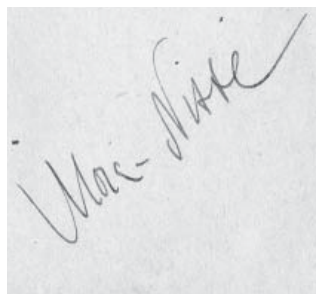
Nisse avbröt sitt skrivande. Tittade på killen en lång stund. Sa sedan på sitt sjungande dalmål.

- Vem har lärt dig fråga så?

Killen fick autografen men lommade sedan lite skamset iväg därifrån. När SM-veckan, tidernas 45:e, summerades kom man fram till att cirka 20 000 åskådare kunde räknas in. Inte dåligt på en ort som då hade 3 800 invånare.

Ur Lars Lindgrens autografblock

(Mora-Nisse, Martin Lundström, Gunnar Karlsson och Enar Josefsson)

Gunnar Karlsson IFK Umeå
överlägsen segrare på 50 km.
På övre bilden gratuleras han
efter segern.

Foto: Kjell Jansson

Idrottsplatsen som försvinner

av Henry Lövbom

Den 4 juli 1952 var en stor dag för Sandåkerns Sportklubb. Då invigdes deras helt egna idrottsplats med en fotbollsmatch mellan allsvenska IFK Norrköping och en kombination från Hörnefors IF och Sandåkerns SK. Norrköping vann med 6-0. Men 2007 försvinner snart den här för idrottslivet i Umeå mycket betydelsefulla idrottsanläggningen för att ge plats åt bostäder.

"Bigge" Öhman i spetsen

Det hade varit mycket och energiskt arbete från företrädare för Sandåkerns SK med "Bigge" Öhman i spetsen innan projektet med en egen idrottsplats var i hamn. Fotboll hade Sandåkern spelat sedan 1932, först med träning och spel på olika grusplaner i lokala serier men under krigsåren 1939-1945 avancerade man till Södra Västerbottensserien. Hemmamatcherna spelades då företrädesvis på K 4:s plan och ibland på Gamliavallen. 1948 köpte SSK en sportstuga av Umeå Slalomklubb och hade fått löfte att placera den som klubbstuga på K 4:s område, Men det löftet togs tillbaka – K 4 skulle inhägnas och då fanns inte plats för klubbstugan. Nu vände sig "Bigge" Öhman & Co till Umeå kommun och fick ett sammanträde med drätseldirektören och stadsarkitekten. Slutet blev att Sandåkerns SK fick arrendera stadsägorna 1373 -1376 för att där anlägga idrottsplats och på sommaren och hösten 1950 sattes arbetet i gång av SSK:arna själva. Som kuriosum kan nämnas att vid något tillfälle lånade "Bigge" Öhman både häst och harv av en Grisbackabonde för att bearbeta det som skulle bli den egna fotbollsplanen. Umeå kommuns företrädare imponerades av SSK:arnas energiska arbete och ställde 27 200 kronor till klubbens förfogande. Från Riksidrottsförbundet fick man 3 000 kronor. Men kapital och arbete i övrigt svarade klubbmedlemmarna för – många tecknade sig för 100 timmars arbete. Anläggningen värderades vid invigningen 1952 till 150 – 200 000 kronor.

En liten flyttning 1964

När E 12:an skulle få ny sträckning i Umeå 1964 kom en del av Sandåkerns idrottsplats i vägen. Den tidigare nämnda klubbstugan hamnade på fel sida. om körbanan. Fotbollsplanen flyttades och fick sitt nuvarande läge och Umeå kommun uppförde ett nytt klubbhus. Det har sedan byggts ut med en övervåning på kontorsdelen. Det bygget har SSK:s stödförening Uvarna svarat för. Det är "Uvarna" Göte Hållstam och Rune Matsson som beredvilligt lämnar uppgifter om Sandåkerns idrottsplats historia. Uvarna är en förening som består av tidigare aktiva och ledare i Sandåkerns SK och har också svarat för den imponerande skrift om Sandåkerns SK som kallades "Lokal idrottshistoria i ett samhällsperspektiv".

På hösten 1971 tog Sandåkerns SK ytterligare ett nytt initiativ – man monterade ett plasttält över en av träningsplanerna. Nu kunde man träna året om. Och tältet användes av 21 herrklubbar, fem damklubbar, flera pojk- och juniorlag i fotboll men även av Umeås friidrottare. Tältet blev alltså mycket populärt och mycket använt men nackdelen var den höga energikostnaden. Efter vissa reparationer kunde tältet användas till den 15 januari 1986, då det slutligt revs.

Sandåkerns klubbhus 2007. Överbyggnaden har SSK:s stödförening Uvarna svarat för. Foto: Henry Lövbom

Konstgräs – en ny upplevelse

1987 blev Sandåkerns idrottsplats definitivt en storarena i Umeå – då fick fotbollsplanen konstgräs. Invigningsmatchen den 14 maj 1987 mellan Tegs SK och Sandåkerns SK var historisk av flera skäl. Ett var att Steve Galloway gjorde sin debut i Umeå och Tegs SK och dessutom gjorde enda målet – Teg vann med 1-0. Nytt konstgräs lades 1994. Men nu är huvudarenan åter närmast en grusplan som mest används för pojk- och flicklagsfotboll. Och i anslutning till huvudarenan har SSK fyra grusplaner (träningsplaner).

Den stora flytten

2005 lämnade Umeå kommun den första informationen om att Sandåkerns Idrottsplats skulle bli bostadsområde. Det var överraskande av flera skäl – kommunen hade exempelvis så sent som 2004 renoverat fotbollsplanens läktare grundligt. Något alternativ för Sandåkerns SK presenterades inte då och senare har förnekats att Nolia vid något tillfälle skulle ha nämnts som alternativ. Nu är det klart att Sandåkerns idrottsplats blir granne med Grubbeskolan och klubbhus blir Folk tandvårdens tidigare lokaler, som byggs om.

Kommunen bygger också en konstgräsplan och en mindre grusplan för 7-mannafotboll. Och enligt SSK:s nuvarande ordförande Gunnar Wahlberg kommer flytten att vara klar innan årsskiftet 2007 - 08.

Sandåkerns konstgräsarena som snart kommer att försvinna.
Foton: Henry Lövbom

"Den här skylten får vi ta ner", säger SSK:s eldsjälar Rune Matsson och Göte Hållstam

Nationella vinteridrottstävlingar i Umeå 22-28 februari 1911

av Lars Lindgren

"Västerbottens län och särskildt dess residensstad Umeå voro medelpunkten för sista vinterns idrottslif, i det att 1911 års stora nationella vinteridrottstävlingar där gingo af stapeln." Så inleder årsboken "På Skidor" sitt referat från vinteridrottsveckan i Umeå för snart 100 år sedan. På programmet stod "Riksfältskjutning å skidor, Budkavle, kring vilken det var största intresset, Längdtävlingar, Backhoppning, Traftävlingar, Skridskoåkning, Militära tävlingar af olika slag, Körning efter ren". Dessutom Utställning av skidor och vinterutrustning. Ledande personer inom organisationen var bland andra landshövding H Björklund, chefen för Norrlands dragonregemente överste GW Aschan, chefen för Västerbottens regemente överste G Bergenstråle samt kaptan N D Edlund.

NATIONELLA VINTER-
IDROTTSÄFNINGARNA
UMEÅ 22-28 Februari 1911

Idrottsveckan blev lyckad

Idrottsveckan i Umeå blev enligt pressen "särskilt lyckad". Just detta år var det tioårsjubileum för de av "Föreningen för skidlöpnings främjande" anordnade av nationella budkavletävlingar och därför gjordes årets budkavletävling extra krävande. Budkavlen skulle gå från Mellansel via Trehörningsjö och Hörnsjö till Umeå. Till uppropet i "tredje klassens väntsal å Mellansels station kl 7.00 e m torsdagen den 23 februari" kom 17 lag med tillsammans 98 tävlande (reserver inräknade). Inkvartering ordnades även på Trehörningsjö hotell eftersom det inte var möjligt att ordna boende för alla i Mellansel. Fredagen den 24 kl 06.00 var det minus 14 grader. Det blåste "frisk nordan". Ute i terrängen var det mycket djup lössnö. Starten gick och 28 löpare gav sig iväg. Vägarna var "oplogade och föga tillkörda". Tempot blev makligt, Holmberg Malmberget, Hansson Östersund, Johansson Boden, och Svanberg, Jockmökk, tog täten. Tiden fram till Trehörningsjö var beräknad till fem timmar men vinden, snöfallet och kylan tilltog och löparna kom inte fram förrän strax före halv två. Haldo Hansson kom fram som etta med en knapp ledning och en tid av 6.26. På grund av förhållandena ändrade man så att löparna nu fick gå direkt till Hörnsjö. Det var annars meningen att gå via Bjurholm. Till Trehörningsjö kom alla 28 fram och endast nio löpare hade en tid över sex och en halv timme, vilket var tiden för att få Föreningens stora bronsmedalj. Från Trehörningsjö till Hörnsjö var distansen 35 km. I Hörnsjö fanns inga telefoner varför det var svårt att följa hur det gick.

I Nyåker blev ledaren Holmbom, Jockmökk, anvisad in på järnvägslinjen. Att följa järnväg var inte tillåtet och en protest inlämnades. Protesten ”gillades”. ”Äfven på denna distans var löpningen synnerligen jämn och vacker”.

Sista budkavlesträckan i mörker

Sista sträckan gick som vanligt på landsväg och den måste gå i mörker. Ställningen var jämn så avgörandet skulle ske mellan Hörnsjö och Umeå. Den nya landsvägen till Umeå var inte riktigt klar. Den var nästan ”okörd och igenyrd”. Det blev jobbigt för tätmännen men de höll hård fart. En stor publik hade samlats vid målet på älven nedanför Stora hotellet i Umeå vid niotiden. Snart kom bud från Röbbäck. Fyra man hade passerat. ”Så syns i bryggeribacken ett par svaga ljus närma sig, de tävlandes lyktor. H Ahrman Jockmökk går i mål först. J Modén Östersund sju sekunder efter och AE Grubbström Malmberget nio efter Modén”. Av de 27 som startade i Hörnsjö gick 24 i mål. Bland de som bröt var Västerbottens regementes lag I vars korpral Israelsson (Isaksson?) ”blef illamående och måste stanna kvar i Skrafvelsjö”. ”Laget fick ej ens räkna sin tid enär Israelsson i sitt dåliga tillstånd försummade att aflämna sin budkafle till den efter kommande reserven vol. Persson hvilken fortsatte till målet utan kunskap om hufvudmannens olycka”. Av 17 startande lag gick 15 i mål, ”hvilket glädjande resultat visar, huru väl rustade de olika lagens medlemmar gått till täflingen”.

Jockmökk blev diskvalificerat och vann gjorde Östersunds SK (Haldo Hansson, J Modén, R Carlström) på en tid av 15.49.08.

Fältskjutning i 20 minusgrader

Fältskjutningen på skidor gick lördagen den 25 februari i vackert nordiskt vinterväder. Det var 20 minusgrader på morgonen. I A-tävlingen var det 280 startande. I B-tävlingen (utan hänsyn tagen till åktider) deltog 347. A-banan gick på ömse sidor om älven. B-banan mellan Sandbacka och Rödberget.

Sergeant Sundström, K8, vann A-tävlingen. Han fick för sin seger fick 150 kr, Svenska metallverkens hederspris, en större golv-lampa plus hr Abellis pris. CN Andersson blev sexa och fick 20 kr och ett mausegevär.

Hopptävling i skidbacken på Rödberget 1910.

Backtävling på Rödberget

På söndagen var det dags för backtävling i skidklubben Skades backe, byggd 1901-1902. Det var nio minusgrader och en bitande vind. Ändå gick man ur huse för att beskåda de tävlande. Ett extratåg med elva fullpackade vagnar gick till backen på Rödberget. Hedlundaslätten myllrade av skidåkare på väg att se på tävlingen. Cirka 2000 åskådare uppges ha bevittnat tävlingen som gick i en av "de bästa backarna i Norrland". Tjugotre deltagare startade och "antalet kullerbyttor voro ovanligt få". A Törngren Östersund vann klass I. Bertil Ahnlund från Umeå läroverk vann kl III. Längsta hopplängder 22-24 m. "I Umeå liksom på så många andra ställen förut såg man många löpare i stället för att luta sig framåt i luften, stå rent af bakåtlutande, färdiga att vid nedslaget taga i med händerna och på så sätt klara sig från att gå i kull".

Längdtävlingar 30 och 60 km

Måndagen den 27 februari stod längdtävlingar, 30 och 60 km, på programmet. Nio minusgrader och "half storm" rådde vid start- och målplatsen på Västerbottens regementes kaserngård. Banan gick till Tjälamarkstrakten, över Höglinten, Håmark, sedan mot nordväst och så mot Ersmark, Ersmarksberget, och ner till målet. Distansen var tre mil.

Till sexmilen var 51 löpare anmälda, till tremilen 123. Landets alla bästa deltog. Klockan 07.16 startade förste man på 60 km. Antalet startande blev 42, på 30 km 83. Förste startande på tremilen gav sig i väg en minut över åtta. Klockan 10.10 kom de första löparna till varvningen. Bästa tid hade nr 44 Lingvall, Holmsveden, 2.29.45. Många hade brutit skidor, 31 fullföljde första varvet, 29 fortsatte på andra. Nu var spåret uppåkt och andra varvet gick snabbare. Nr 20 Larsson, Jockmökk, hade 6 minuter och 13 sekunder kortare tid på andra varvet.

Haldo Hansson bröt en skida, lånade en tyngre, "sakade efter". Theodor Svanberg Jockmökk vann på tiden 5.08.12, 34 sekunder före A Lingvall. Svanberg var från Kvikkjokk och var fullständigt okänd. Haldo Hansson blev nionde man. Bäste västerbottningskorpral A Svensson, Västerbottens regemente, blev tionde med tiden 5.28.22. 25:e man hade tiden 6.30.00.

Svanberg fick som pris förutom "silvermedalj och bågare en anvisning på 100 kr att utbytas mot varor. Föreningen hade beslutat att i år försöksvis utdela sådana anvisningar som pris".

Israel Ant. Mikaelsson från Ammarnäs hade gått på skidor från Ammarnäs för att vara med på sexmilen. Han blev 19:e med tiden 5.49.14. Serg. Andersson Norrlands dragoners regemente blev elfte man (5.32.22).

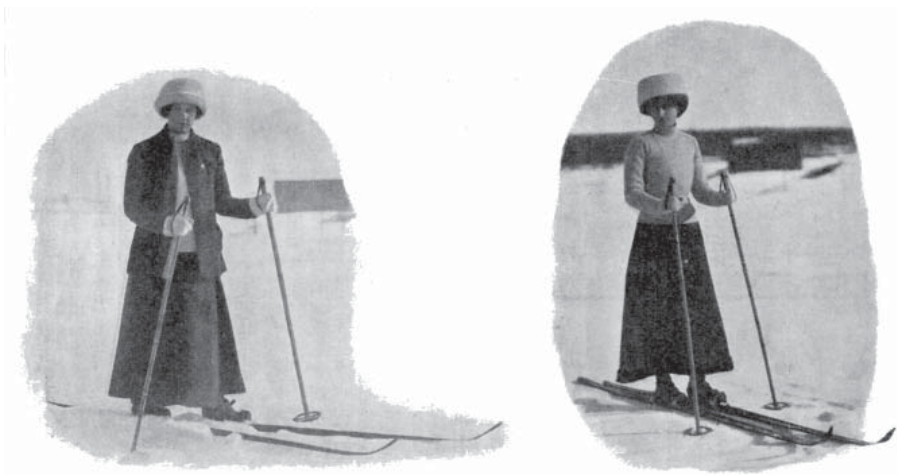
Artur Johansson Boden vann tremilen på 2.21.30. Bäste västerbottningskorpral V Vilhelmsson I 20 på 2.27.32. Prisutdelning hölls i "regementets exercishus af landshövding Björklund". Sedan blev det fackeltåg till Stora hotellet och avslutningsfest.

Start och mål på I 20:s kaserngård för 30 och 60 km löpningarna.
(Samtliga bilder ur "På Skidor" 1910-1912)

Löjtnant Lennart Wahlberg
var banläggare, senare
ordförande i IFK Umeå
under åren 1925 - 1929.

Fröknarna Lotten Flur och Nanny Sandström etta och tvåa på 10 km

G Söderkvist IFK Umeå fick en blygsam placering i backtävlingarna som avgjordes på Rödberget. Backen tillät hopp på upptill 30 meter.

Jörns första fotbollslag 1917

av Bruno Lundström

Den något otydliga bilden av fotbollslaget med grabbar från Jörn är enligt fotots ägare Gunilla Andersson taget år 1917. Hon är dotter till Ernst Andersson på bilden.

Spelarna i övre raden är fr.v.: Birger Eriksson, Kalle Feldt, Esaias Björk, Manne Lindkvist, Halvard Hörnell, Knut Åman, Kalle Lindberg. Den som står på knä bakom målvakten är Daniel Larsson. Sittande fr.v. Edvin Zetterman, Georg Lindström(målvakt), Ernst Andersson

Enligt Folkrorelsearkivet och andra källor bildades Jörns IF 1918. Ovanstående foto är således taget året innan. Spelarna på fotot har kamratstjärnan på sina tröjor och det borde innebära, att det lag, som de representerar, heter IFK Jörn eller Jörnskamraterna. Är det månne Jörns första fotbollslag? Och vilka är de redo att möta?

Jörns samhälle bildades 1893 (tack vare järnvägen). Även om idrottsklubbar snarare försvann än nybildades under första världskriget, så är det väl sannolikt, att det under de 25 åren fram till 1918 fanns någon etablerad idrottsklubb i Jörn. Detta inte minst med tanke på de många inflyttade "järnvägarna". Något "IFK Jörn" eller bevis på annan idrottsklubb från Jörn äldre än 1918 har undertecknad inte hittat i folkrörelse- eller tidningsarkiv. Dessutom har Stig-Henrik Viklund på Skellefteå museum kollat både Skellefteå Nya Tidning och Skelleftebladet för år 1917 utan att där hitta någon enda rad om fotboll i Jörn. Kan någon tipsa?

PS När det gäller lokal sport under första världskriget är det nästan bara skyttetävlingar, som redovisas DS.

Skid-SM med slidkniven på bältet

Lars Lindgren har läst om SM på sex mil i Sundsvall 1918.

Ur en stencilerad skrift från 1969, när Norsjö IF firade 60 år, läser vi följande berättelse. Den som berättar är Johan ”Janne” Isaksson och det han berättar om är SM på sex mil i Sundsvall 1918.

Snitslar som försvunnit

”Oskar Lindberg hade det lägsta startnumret av oss åkare från Norsjö. Sedan kom jag och sist Henning. Starten gick inne i stan. När jag kom utanför stan tog snitsellapparna slut. Jag sökte och till slut fick jag syn på en snitsel upp i backen ett stycke bort. Jag åkte dit och hittade spåret. Det var en skola där och skolbarnen hade tydligen tyckt att snitslarna var vackra och tagit dem. Jag stannade där och inväntade Henning och ropade till honom så han inte skulle behöva leta. Sedan följdes vi åt. När vi hade åkt ungefär två mil hann vi upp Oskar. Han hade kört sönder ”skidölet, tåremmen, och kunde alltså inte åka.

Nöden har ingen lag

Vi körde ju på den tiden med lösa bindningar. Tåremmen gick genom ett avlångt hål i skidans fotparti. Jag hade som alltid slidkniven på bältet och kunde vi bara få ut resterna av det gamla skidölet skulle vi väl kunna ordna en provisorisk bindning. Men lädret var fastfruset i hålet. Då ställde vi oss i tur och ordning och pissade i ölhålets båda mynningar och till slut hade isen tinat så vi fick ut det gamla lädret. Av skoremnar och annat gjorde vi så en provisorisk bindning så att Oskar kunde fortsätta. Vi följdes åt till slutet på andra varvet då Henning stack ifrån en smula. Jag ville inte lämna Oskar. Jag hade ju kniven om bindningen skulle lossna eller krångla.”

Henning vann tävlingen på 4.22.50. Janne blev tvåa på 4.33.30. Oskar blev sexa men vann klass II (4.51.19). Alla tre tävlade detta år för IFK Umeå

Henning Isaksson var född 1892. Han vann bland annat sexmilen i SM tre år i rad, 1918-1920. Janne var född 1887 och brodern Frans var född 1900. Även system Ellen, född 1901, var skidåkare. Oskar Lindberg, segrare i Vasaloppet 1923, var född 1895. Hans syster Agnes, född 1897, vann SM på 10 km 1923.

Janne och Henning Isaksson vid SM i Sundsvall 1918. Foto: Ur IFK Umeås minnesskrift 1941.

Oskar Lindberg IFK Norsjö Vasaloppstävåa 1922 t.v. och segrare 1923 t.h.
(Ur "På skidor" från 1922 och 1923.)

Vasaloppet 1923

De tio bästa resultaten:

1. O. Lindberg, Norsjö, 6.32.41.
2. Anders Persson, Bollnäs, 6.33.30.
3. G. Stångberg, Ludvika, 6.34.36.
4. A. Israelsson, Dala-Järna, 6.41.34.
5. A. Stenberg, Umeå, 6.42.08.
6. J. Lindgren, d:o, 6.42.11.
7. P. E. Hedlund, Särna, 6.42.48.
8. V. Wikner, Sälen, 6.43.21.
9. V. Olsson, Luleå, 6.45.25.
10. A. Eriksson, Dala-Järna, 6.45.37.

Lagprisen:

1. Umeå-Kamraterna, (Stenberg, Lindgren, G. Jakobsson) 20.12.19.
2. Dala-Järna, (Israelsson, A. och B. Eriksson) 20.21.02.
3. Norsjö-Kamraterna, (Lindberg, Alm, Bergmark) 20.22.06.
4. Mora-Kamraterna, (Sundin, O. Ström, E. Nall) 20.29.03.

Skellefteå IF:s tio första friidrottsår

Av Bruno Lundström

Beslut om idrottsförening tas - IFK Skellefteå läggs ned

Den 28 maj 1918 samlas 18 idrottsintresserade personer i Skellefteå och beslutar att bilda en ny idrottsförening. Egentligen finns det sedan tidigare en sådan i stan, nämligen IFK Skellefteå, som bildats 1909 och som säsongerna fram t.o.m. 1913 bland annat haft fotboll på sitt program, men även anordnat ett flertal tävlingar i allmän idrott (friidrott). IFK Skellefteå hade också under nämnda år varit framgångsrik och erövrat tio DM-segrar i fri idrott tack vare Bertil Friman, Th. Forsgren, G. Strindlund och Birger Renhorn. 1910 hade man också genomfört en större terrängtävling. Men verksamheten inom IFK Skellefteå hade liksom i många andra föreningar tynat av under första världskriget. I flera av den allmänna idrottens grenar hade det för övrigt inte arrangerats några distriktsmästerskap åren 1913-1918.

B Friman, B Renhorn, T Forsgren, G Strindlund och F Lagercvist samtliga tävlande för IFK Skellefteå. Bild ur "Friidrottens historia i Skellefteå".

Skellefteå IF - nya föreningens namn

Alla förslag att gå in i eller reorganisera IFK Skellefteå förkastas vid mötet den 28 maj 1918. I stället utses en interimstyrelse bestående av bankkamrer G Dahlgren som ordförande, redaktör O Haraldsson som sekreterare, bokhållare Sten Eriksson som skattmästare och bokhållare Erland Häggbom som klubbmästare. Den 3 juni, då gruppen åter är samlad, bestämmes klubbens namn till Skellefteå idrottsförening, SIF. Stadgar antas och enligt § 1 har föreningen till ändamål **"att idka idrott och friluftsliv samt söka höja intresset för detsamma"**. De medlemmar, som finns kvar i IFK Skellefteå ansluter sig efter hand till SIF.

En plan att utöva idrott på anskaffas

Idrottsplanen vid samskolan på Nordanå, som IFK Skellefteås medlemmar använt tidigare, "befanns vara uppgrävd till potatisland". Den nya föreningen viktigaste uppgift är att snarast skaffa en annan plan att träna och tävla på. Det enda någorlunda centralt belägna område man hittar, finns i "Nygatans förlängning vid

Lasarettsvägen”. Den marken ägs av staden, men arrenderas av patron Markstedt. Denne låter SIF:arna disponera tomten och han är positivt inställd till den nya klubben, då han även låter dess medlemmar disponera den tennisbana på Nordanåområdet, som han äger.

Dammvalla på gång

Efter energiska insatser av SIF:s medlemmar (83 registrerade vid årets slut) med uppmätning, stakning, borttagande av tuvor och sladdning är området den 16 juni i sådant skick att klubbens första fotbollsmatch kan äga rum på planen, som så vitt undertecknad förstår borde vara den plan, som senare kommer att kallas Dammvalla. Den används under 30-talet och 40-talet, till friidrott och fotboll, de säsonger, då Norrvalla inte är disponibel och spolås på vintrarna för bandyspel, konståkning och skridskoåkning för allmänheten. En liten del av denna plan används fortfarande under vissa idrottstimmar av Balderskolans elever.

1918: Friidrottarna saknar banor och redskap

Skellefteå IF, som spelar i ”Skellefteås färger, svart och vitt” (SIF: s färger blir senare rött och vitt) förlorar den första matchen mot ett kombinerat lag från Skärgården och Bureå, men laget spelar senare på sommaren fler fotbollsmatcher och då med bättre resultat. Däremot är det nästan ingen aktivitet inom den allmänna idrotten under SIF: s första år. Klubben har inte ställt i ordning planen för allmän idrott. Idrottsredskap, liksom pengar till dessa fattas.

1919: Friidrotten på gång - SIF vinner 3 DM-segrar - Broarna Runt populär tävling

Året därpå, 1919, kommer den allmänna idrotten i gång bättre, även om fotbollen fortsätter att dominera. På klubbens program, där nu sergeanten John Jerth är ordförande, finns även simning, tennis, skidor och gymnastik. Friidrottarna tränar och tävlar flitigt. Det uppmärksammas av Västerbottens Idrottsförbund. SIF får i uppdrag att anordna DM i terränglöpning 10000 m, som genomförs den 29 maj 1919. (O.A. Sundberg, Spölunds IF vinner och Spöland tar även hem lagsegern).

Vid friidrotts-DM i Umeå hemför SIF:arna tre segrar. Birger Everitt stöter kula 21.53 (vänster + höger hand) och Antonius Wiklund vinner 800 m på 2.19.4 och 1500 m på 4.45.4. Vid junior-DM i Hörnefors segrar H Lundberg i höjd (1.40) och T Strandberg på 5000 m på 21.40. Att tävla i ”Broarna Runt” (4500 m) blir populärt och Antonius Wiklund vinner flera gånger och noteras bl.a. för tiden 17.37.

1920: Liten aktivitet i SIF

1919 är alltså ett framgångsrikt friidrottsår, men under 1920 börjar delar av den nyttjade planen bebyggas. Det drabbar framför allt den allmänna idrottens utövare, men även andra grenar. Den brist på aktivitet, som uppstår i SIF, när planen naggas i kanten, blir en av orsakerna till att Skellefteå AIK bildas.

1921: Uppryckning i SIF, tack vare konkurrensen med nybildade AIK

Under säsongen 1921 sker en uppryckning inom den allmänna idrotten i föreningen. Sålunda vinner Torsten Sundelin 800 m vid DM i Umeå på tiden 2.23.0 och D Rydh blir tvåa i diskus. SIF slår nybildade AIK med poängen 74-69 i en klubbmatch, som äger rum på initiativ av apotekare Klingberg, vars vandringspris, som skall stimulera intresset, omfattar 100 m, 400 m, 1500 m, längd, höjd, tresteg, kula, diskus spjut samt stafett 4 x 100 m.

1922: Tävling i allmän idrott mellan föreningar i norra länsdelen

Idrottsplatsen är fortfarande provisorisk 1922, men träning och tävling kommer ändå i gång. SIF, vars medlemsantal sjunkit till 55, vinner två klubbmatcher i allmän idrott över AIK. Knut Bäcklund blir tvåa i höjd och trea i spjut vid senior-DM i Umeå, där man har tillgång till fullvärdig idrottsarena, som blir ännu bättre, när Gammliavallen 1925 utrustas med en rundbana. Vid junior-DM blir G Lundkvist trea i höjd och E Bergstén trea på 1500 m. Den 2 och 3 september arrangerar SIF tävlingar i allmän idrott, där klubbens egna förmågor med framgång mäter sig med deltagare från AIK, Bureå IF, Burträsk IK, Byske & Ytterstfors IF och Renholmens IF. SIF vinner stafetttävlingen 4x100 m, och får en inteckning i ett nytt vandringspris, som skänkts av Torsten Sundelin.

1923: DM-vinst i tresteg, men liten aktivitet bland friidrottarna

År 1923 blir inget höjdarår för friidrotten, med ett undantag: Knut Bäcklund vinner DM i tresteg på 12.89. Det är fotboll, skidor och den nytilkomna grenen bandy, som prioriteras bland föreningens aktiviteter, där även simning och cykel utövas. Tennisen däremot övertas av en specialklubb i stan.

1924: Uppsving i skidor och fotboll - Strömsimningarna i älven startar

1924 sker ett märkbart uppsving i SIF. Klubben har en ny ordförande i bankdirektör E Lindblad, O W Olofsson är sekreterare och Pelle Eriksson kassör (från 1921). SIF:s skidtävlingar, dit Norsjös "storfräsare" inbjudits, samlar över 400 deltagare och ännu större publik. I fotbollen vinner SIF de tre första omgångarna (5-1 mot Bureå IF, 5-3 mot AIK, 4-1 mot Umeå IK) och når semifinalen, där det dock blir förlust med hela 5-0 mot Hörnefors IF. Den 17 augusti startar de s.k. Strömsimningarna i älven, en lagtävling, som sedan blir årligen återkommande.

1924: Uppsving även i allmän idrott

Den positiva andan i föreningen påverkar även resultaten i den allmänna idrotten. E Bergstén, som nu hunnit bli senior, bryter målsnöret först av alla på 200 m vid DM och noteras för tiden 25.0, F Ahlqvist blir tvåa på 400 m och Sten Anrep blir juniormästare i tresteg med 12.41,5 m.

1925: 10-12 deltagare per gren vid Klubbmästerskapen

Intresset för den allmänna idrotten inom SIF fortsätter att öka under 1925. Klubbmästerskapen räknar in 10-12 deltagare i praktiskt taget varje gren. En rikstränare, Martin Jansson, besöker staden under några dagar och instruerar. Femkamp och tiokamp blir nya grenar, liksom orientering. I den första stadslöpningen i Skellefteå placerar sig SIF: s lag som tvåa efter Byske & Ytterstfors IF.

1926: Ernst Alm även duktig medel - och långdistansare.

Under 1925 flyttar Vasalopps-segrarna Ernst Alm (segrare 1922) och Oskar Lindberg (segrare 1923) in till Skellefteå från Norsjö och startar i november en skidfabrik vid Södra Järnvägs-gatan. De börjar tävla på skidor för SIF och det gör även norsjöåkarna Arvid Alm (Ernsts bror), Frans Isaksson och Johan Bergmark. Några av dem är duktiga löpare på barmark och de stärker på så vis SIF: s trupp i allmän idrott. Ernst Alm gör t.ex. en utmärkt insats på sin sträcka (1500 m) i 1926 stadslöpning, men trots detta får SIF se sig besegrad och slutar på tredje plats. Vid AIK: s friidrottstävlingar erövrar SIF: s representanter segern på 1500 m och i spjut. Men föreningen deltar detta år inte i senior-DM i allmän idrott utan blott i junior-DM och där får SIF: arna nöja sig med ett par tredjeplatser som bäst. Bättre går det i stället i bandy, där Vännäs besegras i DM-finalen (5-2) och i simning, där DM-vinster tas i 200 m bröst och i lagkappen 4x100 m.

1927: Norsjöåkarna sätter SIF och Skellefteå på idrottskartan.

Skidor är SIF:s paradgren 1927. Vid DM i Skellefteå, dominerar SIF: s åkare och vid SM i Örnsköldsvik erövrar de lag-SM på 30 km genom Arvid Alm (5:a), Oskar Lindberg (8:a), Frans Isaksson (9:a) och på 20 km svår terräng genom Oskar Lindberg (8:a), Ernst Alm (13:e) och Arvid Alm (15:e). Det går också relativt bra i fotboll. SIF vinner, i likhet med 1925, norra serien.

1927: Sprintern Bertil Grundberg tar tre DM och blir SM-trea på 400 m

Men även friidrotten ger SIF ett gott renommé 1927 och det sker mycket tack vare två inflyttade idrottsmän: skidlöparen Ernst Alm (IFK Norsjö), och sprintern Bertil Grundberg (Djurgårdens IF). Den senare har fått jobb som tandtekniker i stan. Båda firar triumfer vid DM. Grundberg vinner 100 m på 12 blankt, 200 m på 24.2 och 400 m på 51.2. Ernst Alm springer hem 5000 m på 16.44.5 och blir tvåa 1500 m. SIF skickar för första gången en representant till SM i allmän idrott på Stockholms Stadion.

Det är Bertil Grundberg, som efter sina tre segrar och sin fina tid på 400 m i Västerbottens DM, får åka och han gör bra ifrån sig. I 400 m- finalen springer han in på en tredjeplats med tiden 51.1 sek. slagen av Nisse Engdahl, Järva IS, 50.2 och K Branting, IF Linnéa, 51.0

KM i Bonnstan

Landsvägen genom Bonnstan tjänstgör som löparbanor, då SIF:s klubbmästerskap 1927 avgörs i början av september. Deltagarna klagar över dåliga banor. Ändå nås ett antal goda resultat. Bertil Grundberg vinner 100 m på 12.0, 400 m på 51.9, 800 m på 2.14 och på 1500 m slår han med tiden 4.30 favoriten Ernst Alm (4.32.5)

Schematisk framställning öfver bästa uppnådda resultat i allmän idrott af medlemmar i I. F. K., Skellefteå.

År	Dag	Namn	Resultat	Gren	Ort
1909	12/9	B. Friman	175 cm.	Höjdhopp m. ansats	Skellefteå.
»	»	»	570 »	Längdhopp m.	»
»	»	»	280 »	ut.	»
»	15/9	»	11 ¹ / ₁₀ s.	100 m. löpning	»
»	12/9	F. Lagerqvist	303 s.	1,500 »	»
»	15/9	B. Friman	12,85 m.	Trestegsprång	»
»	22/7	B. Renhorn	2,75 m.	Stafhopp	»
»	15/9	B. Friman	65,98 m.	Spjutkastning	»
»	22/7	G. Strindlund	50,65 m.	Discuskastning	»
»	15/9	B. Friman	17,86 m.	Kulstötning	»
1910	11/9	B. Renhorn	12 ² / ₁₀ s.	100 m. löpning	»
»	31/7	F. Lagerqvist	64 ⁷ / ₁₀ s.	400 »	»
»	31/7	»	28 ⁷ / ₅ s.	1,500 »	»
»	30/7	R. Lundgren	18 m. 1 s.	5,000 »	»
»	14/8	B. Friman	1,65 m.	Höjd med ansats	Umeå.
»	»	»	1,30 m.	» utan »	»
»	»	B. Renhorn	290 cm.	Stafhopp	»
»	»	B. Friman	574 cm.	Längdsprång	»
»	11/9	B. Renhorn	12,36 m.	Trestegshopp	Skellefteå.
»	14/8	B. Friman	17,65 m.	Kulstötning	Umeå.
»	31/7	G. Strindlund	55,00 m.	Discuskastning	Skellefteå.
»	14/8	B. Friman	75,31 m.	Spjutkastning	Umeå.

Statistik över de bästa resultaten för IFK Skellefteås medlemmar åren 1909 och 1910. Ur "Friidrottens historia i Skellefteå".

Underbart är kort – caféträff med VF-fotografen Hans-Olof Lundqvist

av Henry Lövbom

Numera pensionerade VF-fotografen Hans-Olof Lundqvist var en mycket populär gäst när Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap hade sin för höstsäsongen första caféträff den 23 oktober i IFK Umeås lokaler, Hans-Olof hade valt ett stort knippe sportbilder ur sin uppmärksammade VF-bildbilaga "Underbart är kort" som han nu visade och kommenterade inför 21 mycket intresserade deltagare. Det var bilder i en tidsram från motorcross-VM i Vännäs 1963 till alpina VM i Åre 2007.

Omfattande persongalleri

Persongalleriet i Hans-Olofs bildserie var mycket omfattande och vi kan här bara nämna några. IFK:aren Kenneth Israelssons boxarkarriär fanns dokumenterad i flera bilder liksom den för IFK Umeå otroligt värdefulle ungdomsledaren K G Öhman. K G liksom VK:s legendariske sportjournalist "Blombacka" (Sixten Jonsson med signaturen "Six") har numera lämnat jordelivet. Hans-Olof hade också gjort ett bildreportage om bröderna Sixten och Kurt Landby och den primitiva livsmiljön för dessa profiler av vilka Sixten var en nästan osannolik idrottstalang (distriktsmästare i tyngdlyftning på 1940-talet).

Kenneth Israelsson IFK Umeå segrar vid en boxningslandskamp. Han blev nordisk mästare och tog fem SM-tecken 1964 till 1970.

(Foto Hans-Olof Lundqvist)

När Ingemar Stenmark blev arg

Hans-Olof berättade också om det enda tillfälle när han sett Ingemark Stenmark riktigt arg. Platsen var Tärnaby och en fotograf från en stor kvällstidning beordrade Ingemars föräldrar, Ingemars lillebror Jan-Erik och Ingemar själv att posera i någon speciell ordning, som Ingemar inte gillade. När fotografen fortfarande propsade blev

Ingemar Stenmark tillsammans med sina föräldrar och lillebror Jan-Erik. (Foto Hans-Olof Lundqvist)

Ingemar så ilsken att han mer eller mindre skällde ut fotografen, som gick sin väg utan bild.

- Men jag väntade någon timme tills allt lugnat ner sig och sen fick jag alla fyra på bild, sade Hans-Olof.

Mästerverk

Några av bilderna Hans-Olof tagit var rena mästerverk. Bland annat den av en österrikisk backhoppare i luften just i det ögonblick då han tappade ena skidan.

- Men han klarade sig bra, förklarade Hans-Olof för åhörarna. En annan fin bild var den av längdskidåkaren och landslagsmannen Erik

Österrikisk backhoppare tappar ena skidan
(Foto Hans-Olof Lundqvist)

Östlund i en säkert ofrivillig luftfärd under en tävling för att inte tala om den av alpina åkaren Jessica Lindell Vikarby högt över marknivån vid VM i Åre 2007.

Fotat för VF i över 50 år

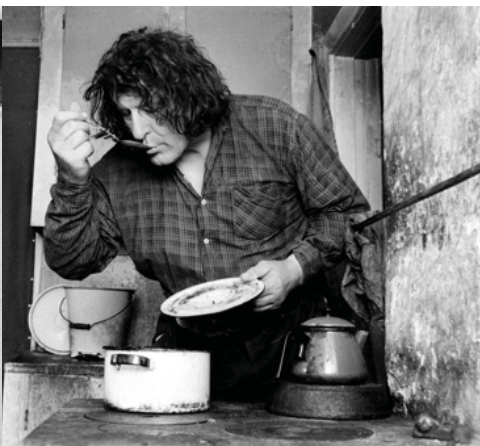
Hans-Olof Lundqvist har fotat för Västerbottens Folkblad i över 50 år och smeknamnet ”Junior”, som han fick därför att han var yngst, har han fått behålla fram till pensioneringen. Sina första fotojobb gjorde Hans-Olof, som kommer från Örnsköldsviks-trakten, på Ö-vikstidningen Nya Allehanda. Arbetsförhållandena för en pressfotograf har förändrats väsentligt sedan digitalkameran kom. Tidigare var det ju fråga om film som då skulle framkallas och fixeras. Hemma på tidningen fanns det fotolabb men på reportageresor till skid-SM och liknande var det hotellrummets toalett som oftast fick tjänstgöra som fotolaboratorium.

Digitalkameran var en revolution

Hans-Olof har till och med varit med på den tiden då fotografen själv blandade till de olika kemikalierna till framkallnings- och fixeringsvätskan. Digitalkameran var en revolution – nu kunde man sända bilderna direkt via en dator. Men Hans-Olof Lundqvist berättade också om tillfällen då han fått hårda men ofrivilliga smällar av puckar eller bandybollar eller efter kollisioner med fotbollsspelare, exempelvis Jesper Blomqvist. Det blev en livlig frågestund efter Hans-Olofs bildvisning men den kan vi av utrymmesskäl inte redovisa här.

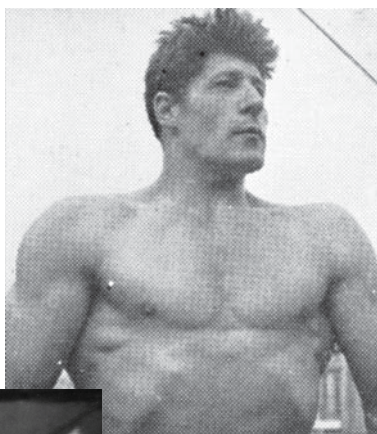

Efter caféträffen den 23 oktober tackar VIS:s ordförande Bengt Forsman t.h Hans-Olov Lundqvist t.v. (Foto: Ivar Söderlind)

Sixten Landby i sitt hem i Håckmark.
(Foto: Hans-Olof Lundqvist)

Sixten Landby blev distriktsmästare i tyngd-
lyftning flera gånger under 1940-talet.
(Foto: Ur Västerbottens Idrottsförbunds
minneskrift från 1948)

Till höger
legendariske sportjour-
nalisten och ishockey
tränaren i IFK Umeå Six-
ten "Blombacka" Jonsson
(signaturen "Six") tillsam-
mans med IFK Umeås
Kjell-Olov Barrefjord t.v.
(Foto:Hans-Olov Lund-
qvist)

Medlemsmatrikel VIS den 30 november 2007

Vi presenterar förbund/föreningar/organisationer för sig, kommuner för sig och enskilda för sig. Totalt är det 162 registrerade medlemmar.

Organisationer

Namn	Adress	Postnr	Postadress
Bureå IF	Rotegatan 13	930 15	Bureå
Folkrörelsearkivet	Gammlia	903 42	Umeå
GF Ryck In	Pilgatan 2 B	903 31	Umeå
Guldklubben	Box 3005	903 02	Umeå
IFK Umeå	Umestan Företagspark 139	903 47	Umeå
Norra Västerbotten Sporten	Box 58	931 21	Skellefteå
Röbäcks IF	Sönkmyrvägen 22	904 40	Röbäck
Sandviks IK	Lärkvägen 2 B	913 35	Holmsund
Skellefteå AIK Friidrott	Mossgatan 27	931 70	Skellefteå
Skellefteå AIK Hockey	Box 185	931 22	Skellefteå
Skellefteå IF/Mikaelsson	Brännavägen 8	931 33	Skellefteå
Skellefteå Stadsbibliotek	Box 703	931 27	Skellefteå
Tegs SK	Box 2052	900 05	Umeå
Umeå FC	Gammliavägen 5	903 42	Umeå
Umeå IK	Idrottsallén 22	903 42	Umeå
Umeå Stadsbibliotek	Rådhusplanaden 8	901 78	Umeå
Universitetsbiblioteket		901 74	Umeå
Västerbottens Friidrottsförbund	Gökropsvägen 5 B	906 51	Umeå
Västerbottens Idrottsförbund	Box 3005	903 02	Umeå
Västerbottens Ishockeyförbund	Mossgatan 27	931 40	Skellefteå
Västerbottens Kuriren	Box 1247	901 70	Umeå

Kommuner

Skellefteå Kommun	931 85	Skellefteå
Umeå Kommun	901 84	Umeå

Enskilda

Altin Sture	Annastigen 23 A	931 70	Skellefteå
Andersson Aina	Hemmansvägen 11 G	856 53	Sundsvall
Andersson Georg	Brogatan 1	903 25	Umeå
Arnefjäll Stig	Hoburgsgatan 12	167 37	Bromma
Astergren Gunnar	Ringvägen 51	916 95	Örträsk
Bengtson Urban	Axtorpsvägen 15	903 37	Umeå
Berglund Stefan	Skiftesgatan 68	931 55	Skellefteå
Bivall Bengt	Övralidsgatan 23	422 47	Hisings-Backa
Björklund Gustaf	Törn skatevägen 39	906 51	Umeå

Boström Allan	Genvägen 7	934 31	Kåge
Boström Birger	Blomstervägen 8	931 39	Skellefteå
Brännlund Tore	Bondegatan 21	904 21	Umeå
Bäckman Berndt	Olof Palmes gata 25	903 23	Umeå
Bäckström Sten	Mycelievägen 2	903 39	Umeå
Dahlberg Staffan	Mor Annas väg 7 D	662 32	Åmål
Dahlbäck Barbro	Furusundsgatan 8 5 tr	115 37	Stockholm
Edvinsson Erling	Linodlarvägen 4	904 40	Umeå
Ek-Lindqvist Margit	Generalsgatan 23	903 36	Umeå
Engman Knut	Regementsgatan 22 A	903 36	Umeå
Eriksson Bengt	Hedlundavägen 2	903 21	Umeå
Eriksson Björn	Nydalavägen 20 B	903 39	Umeå
Eriksson Erik	Kvarnvägen 15 A	903 20	Umeå
Eriksson Gunnar	Kronoskogsvägen 17	903 61	Umeå
Eriksson Mauritz	Sörrissjö 202	890 37	Gideå
Ersson Sam	Bredviksvägen 18	910 60	Åsele
Fahlman Hans	Ridhusgatan 22	903 23	Umeå
Forsberg Lennart	Krusbärsvägen 20 E	904 35	Umeå
Forsberg Åke	Gärdsmarkvägen 151	931 95	Skellefteå
Forsell Gunnar	V Kyrkogatan 10 B	903 29	Umeå
Forsgren Henry	Hönsbärsvägen 4	904 35	Umeå
Forslund Einar	Genvägen 14	934 31	Kåge
Forsman Bengt	Axtorpsvägen 2	903 37	Umeå
Furberg Åke	Skråmträsk 375	931 96	Skellefteå
Fällgren Lennart	Kvartsvägen 2	907 41	Umeå
Gerhardsson Filip	Ystarvägen 30	906 25	Umeå
Haglund Birgit	Målargränd 11	904 31	Umeå
Hanell Sven	Jutargränd 6	913 34	Holmsund
Hansson Lars-Olov	Stöcke 310	905 81	Umeå
Hedlund Carl-Gunnar	Storgatan 31 A	931 32	Skellefteå
Hellgren Leif	Basvägen 15	931 46	Skellefteå
Hemmyr Kjell	Tjärhovsgatan 7	904 20	Umeå
Hjelm Jonny	Björnvägen 298 D	906 43	Umeå
Holmstedt Jan Erik	Storåkersgatan 73	931 45	Skellefteå
Hägglund Rolf	Aprikosgatan 19 A	165 60	Hässelby
Hällgren Ingemar	Bäckgårdsvägen 6	143 42	Vårby
Hällgren Martin	Tallhedsvägen 2	903 62	Umeå
Johansson Bertil	Orkestergränd 21	913 54	Holmsund
Johansson Ernst	Väststigen 1	931 56	Skellefteå
Johansson Rolf	Norrgårdsvägen 3	311 71	Falkenberg
Johansson Rolf	Fabriksgränd 5 E	903 31	Umeå
Johansson Sture	N Ersmarksgatan 64	903 44	Umeå
Johnsson Gunnar	Kulgränd 12	913 34	Holmsund
Jonsson Erland	Generalsgatan 12 B	903 36	Umeå

Jonsson Lennart	Bruksgatan 25 D	910 20	Hörnefors
Jönsson John-Gunnar	Storgatan 36	921 31	Lycksele
Kamf Gunnar	Måbärsvägen 39	904 34	Umeå
Karlsson Eva	Skolgatan 113 H	903 32	Umeå
Karlsson Lars-Gunnar	Bruksgatan 37	910 20	Hörnefors
Karlsson Mats	Bigarråvägen 17	904 36	Umeå
Larsson Harald	Industrivägen 23	931 44	Skellefteå
Larsson Karl	Äppelvägen 34	904 36	Umeå
Lilja Lars	Hantverkargatan 15	911 33	Vännäs
Lillieroth Gunnar	Klabböle 256	905 87	Umeå
Lindberg Roland	Allmogevägen 8	905 96	Umeå
Lindgren Artur	Skyttevägen 13	932 36	Ursviken
Lindgren Lars	Brånvägen 26	903 46	Umeå
Lindmark Henry	Vårdhemsvägen 5 304	903 62	Umeå
Lindqvist Anna-Greta	Klövervägen 21	903 52	Umeå
Lindqvist Sven-Olof	Klövervägen 21	903 52	Umeå
Lindström Britta	Myrvägen 9	903 40	Umeå
Lindström Stig	Kläppvägen 2	932 33	Skelleftehamn
Lindwall Christer	Trattgränd 36	906 25	Umeå
Ljungholm Tage	Nyckelgatan 104	931 63	Skellefteå
Lundberg Bengt	Ö Rådhusgatan 8 A	903 26	Umeå
Lundberg Henrik	Segelbåtsvägen 5	907 88	Täfteå
Lundberg Ingrid	Nydalavägen 20 A	903 39	Umeå
Lundberg Stig	Pyrolvägen 9	181 60	Lidingö
Lundqvist Gösta	Lingonstigen 25	931 70	Skellefteå
Lundström Bruno	Norrbölegatan 11	931 41	Skellefteå
Lundström Martin	Hyggesvägen 19 A	903 46	Umeå
Löfgren Karl-Gustav	Kulgränd 2 E	913 34	Holmsund
Löfstedt Peter	Grindvägen 12	931 45	Skellefteå
Lövbom Henry	Skolgatan 3 A	903 22	Umeå
Magnusson Albert	Bodan 61	930 10	Lövånger
Marklund Alfred	Dirigentvägen 32	931 46	Skellefteå
Marklund Kjell-Göran	Klostergatan 46	931 62	Skellefteå
Marklund Lennart	Portstigen 36	931 51	Skellefteå
Marklund Stig	Fältjägarvägen 47 B	931 44	Skellefteå
Marklund Torgny	Gräsuddsvägen 33	826 60	Söderhamn
Markström Karl-Johan	Bryngelsvägen 14	903 60	Umeå
Martinell Vidar	Bergsgatan 20, 3 tr	153 35	Järna
Mattsson Rune	Pär Jans väg 9	903 55	Umeå
Moraues-Kjellin Gunilla	Rådhusplanaden 17 D	903 28	Umeå
Möllersvärd Peter	Genvägen 15	903 62	Umeå
Norlin Yngve	Brogatan 25	903 25	Umeå
Näslund Stig	Järvsand 345	833 95	Strömsund
Olofsson Bertil	Hyggesvägen 19 A	903 46	Umeå

Olofsson Eva	Skidspåret 8 A	903 39	Umeå
Olofsson Lennart	Lövestigen 28	903 43	Umeå
Olsson Allan	Hyttgatan 11 A	811 30	Sandviken
Olsson Torbjörn	Storgatan 68 B	935 32	Norsjö
Pettersson Sonja	Kungsgatan 119 A	903 32	Umeå
Pålsson Gunnel	Kungsgatan 137	903 32	Umeå
Ransjö Kjell	Fabriksgatan 5 E	903 31	Umeå
Renström Olov	N Kustvägen 31	930 15	Bureå
Roslund Gösta	Ljunggatan 11	936 61	Boliden
Rönblom Anders	Köpmansgatan 16	931 31	Skellefteå
Rönmark Sven	Timmermansgatan 11	904 20	Umeå
Rönmark Walter	Korstabergsvägen 18	856 34	Sundsvall
Sandell Håkan	Fyrverkarbacken 27	112 60	Stockholm
Sandström Rune	Bokvägen 6	904 32	Umeå
Sjöstedt Guscha	Pennstigen 11	931 41	Skellefteå
Stening Leif	Gökropsvägen 7 J	906 51	Umeå
Stenmark Ingemar	Båtfors	936 92	Boliden
Stierna Stig	Strandgatan 26	931 31	Skellefteå
Svensk Sigurd	Sotargatan 4	913 55	Holmsund
Svensson Erik	Monteringsvägen 6	903 60	Umeå
Svensson Gerda	Monteringsvägen 6	903 60	Umeå
Svensson Jarl	Mobackavägen 38	931 45	Skellefteå
Swanström Ola	Krusbärsvägen 52 D	904 35	Umeå
Söderlind Ivar	Gökropsvägen 5 B	906 51	Umeå
Söderlund Egil	Hemvägen 27	930 15	Bureå
Taflin Roger	Gökropsvägen 8 G	906 51	Umeå
Tedestedt Robert	Svedjan 275	937 31	Burträsk
Thelberg Kjell	Glassgränd 143	906 24	Umeå
Timner Gunnar	Morkullevägen 6 H	906 51	Umeå
Tjärnlund Christer	Kapellgatan 9	936 32	Boliden
Westman Bo-Staffan	Torvsjö	910 60	Åsele
Viklund Egon	Korpralsvägen 3 A 3 tr	904 32	Umeå
Viklund Erik	Viborgsvägen 1	873 50	Väja
Viklund Stig Henrik	S Lasarettsvägen 3 3tr	931 32	Skellefteå
Viklund Sven Olov	Älvsbackagatan 10 B	931 35	Skellefteå
Wirstam Åke	Läkarvägen 10	931 41	Skellefteå
Yttergren Torbjörn	Måttgränd 158	906 24	Umeå
Zackrisson Ulla	Ratan 117	915 97	Bygdeå
Åhman Arne	Olof Palmes Gata 3	903 23	Umeå
Åsander Karl Ivar	Backvägen 6	913 34	Holmsund
Örestig Ingevald	Vindelvägen	916 95	Örträsk
Örestig Tage	Vindelvägen 6	916 95	Örträsk
Öster Lars	Storgatan 39	930 55	Jörn

Aktuella meddelanden

Genomförd caféträff hösten 2007

Den planerade caféträffen om fotboll i Skellefteå den 25 september 2007 med BO Gullesjö och Bo Fuhrman blev inställd på grund av att Gullesjö befinner sig i utlandet. Caféträffen är framflyttad till den 29 april 2008. Under hösten 2007 har Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap till och med oktober månad genomfört en caféträff:

* Den 23 oktober i IFK Umeås klubblokaler på Hyggesvägen med numera pensionerade VF-fotografen Hans-Olof Lundqvist som fotat för VF i drygt 50 år. Det blev en mycket trevlig och uppskattad träff. Han hade valt ut ett stort knippe sportbilder ur sin uppmärksammade VF-bildbilaga "Underbart är kort" som han nu visade och kommenterade. Det var bilder i en tidsram från motorcross-VM i Vännäs 1963 till alpina VM i Åre 2007. Persongalleriet i Hans-Olofs bildserie var mycket omfattande med bl a IFK:aren Kenneth Israelssons boxarkarriär, VK:s legendariske sportjournalist Sixten "Blombacka" Jonsson, bröderna Sixten och Kurt Landby, Ingemar Stenmark, en österrikisk backhoppare i luften då han tappade ena skidan, längdskidåkaren Erik Östlund i en luftfärd under en tävling för att inte tala om bilden av alpina åkaren Jessica Lindell Vikarby högt över marknivån vid VM i Åre osv. Han berättade om hur arbetsförhållandena för en pressfotograf förändrats inte minst genom digitaltekniken. Hans-Olof berättade också om tillfällen då han fått hårda men ofrivilliga smällar av puckar eller bandybollar eller kollisioner med fotbollsspelare. Efter Hans-Olofs bildvisning blev det en livlig frågestund med de 21 mycket intresserade deltagarna.

Planerade caféträffar hösten 2007 – våren 2008

* Caféträff i Umeå den 20 november med Ola Swanström och Ivar Söderlind under rubriken "Att samla klubbnaålar och idrottstidningar (Rekord-Magasinet)". Ola och Ivar skall visa och berätta om sina samlingar.

* Caféträff i Skellefteå onsdagen den 30 januari 2008 med Ivar Söderlind under rubriken "Att samla idrottstidningar (Rekord-Magasinet och All-Sport)". Ivar visar och berättar om sin kompletta samling 1942-1969 bl.a utifrån ett Skellefteåperspektiv, dvs. artiklar av Skellefteåjournalister, lagbilder av fotbolls- och ishockeylag från Skellefteå och bilder/reportage om idrottare från Skellefteå. Vi håller till i Morön BK:s klubblokaler, Gruvgatan 17 i Skellefteå.

* Årsmöte och caféträff i Umeå den 26 februari 2008 med "Blixt-Einar" Eriksson.

*Caféträff i Skellefteå 29 april 2008 med B O Gullerjöö och Bo Fuhrman.

Under hösten 2008 planeras tre idrottscaféträffar: Hörnefors IF (100 år), Västerbottens Idrottsförbund (100 år) och Gammlihallen (Sporthallen) 50 år. Jubileumsskrifter håller på att sammanställas.

Kolla platser och tider för caféträffarna på hemsidan **www.visac.se** och se annonser i länets dagstidningar dagarna innan träffarna.

VIS:styrelse 2007-2008

Ordförande

Bengt Forsman, Axtorpsvägen 2, 903 37 Umeå
Telefon: 090-77 46 80 (b), 77 05 95 (fax), 070-348 44 68
E-mail: bengt.forsman@comhem.se

Vice ordförande och sekreterare

Ivar Söderlind, Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå
Telefon: 090-786 54 57 (a), 77 51 68 (b).
E-mail: ivar.soderlind@soc.umu.se

Kassör

Leif Stening, Gökropsvägen 7 J, 906 51 UMEÅ
Telefon: 090-786 52 (a), 13 64 97 (b),
E-mail: leif.stening@soc.umu.se

Övriga ledamöter

Leif Hellgren, Basvägen 15, 931 46 Skellefteå
Telefon: 0910-77 64 15 (b)
E-mail: leif.hellgren@hotmail.com

Lars Lindgren, Brånvägen 26, 903 46 UMEÅ
Tel 090/12 80 25
E-mail: larsli@umeaenergi.com

Karl-Ivar Åsander, Backvägen 6, 913 34 Holmsund
Telefon: 090-71 30 31 (a), 232 02 (b)
E-mail: folkrorelsearkivet.ivbt@telia.com

Lars Öster, Storgatan 39, 930 55 Jörn
Telefon: 0916-103 62

Medlemmar

30 november 2007 har 140 av 162 registrerade medlemmar betalt in årsavgiften för 2007. En uppdaterad medlemsförteckning redovisas i detta nummer av Visuellt.

Medlemsavgifter

Följande medlemsavgifter gäller för 2008:

Enskilda personer = 100kr

Förbund och organisationer = 250kr

Idrottsföreningar/bibliotek = 150kr

Kommuner = 10 öre per kommuninvånare – för Umeå kommun avrundat till 10 000 kronor och för Skellefteå kommun till 7 000 kronor.

BLI VIS-MEDLEM!

Sätt in medlemsavgiften på pg 38 98 30 - 1

TF TF TF TF TF <i>H. Glas'</i> Pappershandel Umeå rekommenderas. För bazarer: Lådor, innehållande 100 lämpliga tombola- eller lotterivinster, till 10, 25, 50 och 100 Kr. □ □ □ □ □ □ □ □	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ Sportsmän! <i>Skidor</i> <i>af björk i olika pris- lägen försäljas af</i> A. Brännström Burträsk. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
---	--

Idrottscaféträffar

Foton: Ivar Söderlind

Ruthie Burlin berättar om "60 års skolidrottsutbyte
"Karleby - Jakobstad - Skellefteå" den
20/3 2007 i Skellefteå.

"Andäktiga" deltagare vid caféträffen
i Skellefteå

Caféträff i
Bowlinghallen på
Mariedal i Umeå
med "gamla
Umeåbowlare"

Caféträff med f.d. VF-fotografen Hans-Olof Lundqvist i Umeå 23/10 2007

REKORD-MAGASINETS Idrottsalbum

Nr 33 1945

ERIK "Umedalen"
Johansson

I Stora Skedvi, by i Dølom, växte Erik opp.
Som 16-åring var han bygdens stora kastarhopp.
I kula och i diskus första plats han sågs belägga
men visste ännu ej det fanns en gren som hette slägga.

På "gamla dar" han tunga kastet prova första gången
vid tävling uti Sala, och det drogs på mun av mängden.
Men tränar'n Hugo Sjöblom blev begeistrad strax och sa:
Där har vi nästa mästare i slägga, tippas ja!

Men Erik hade ingen slägga hemma i sin trakt,
så åren gick, men så en dag kom ett paket kompekt.
Det innehöll en slägga, skänkt av hygglig idrottsvän
och "Umedalen" gladdes — upptog träningen igen.

Han ägna nu all tid då han från sjukhustjänst var fri
åt släggan och "båd natt och dag" i kastringen låg i.
Med väldig force och kraft han vräkte på så ryggen knaka
och blyklumpen kring 50 meter föll så marken skaka.

I fjol vid höstens sista tävling skedde sensationen,
och "Umedalens" namn flög ut berömt över nationen.
På hela femtisex och nittisju slog släggan ner:
Nytt svenskt rekord — Nu vänta vi av Erik ännu mer!

Han har två prima söner, och den minste i sin korg
skall om det Johanssonska idrottsnamnet dra förmög.
Han slungar re'n sin flaska när man kommer och ska klappa'n.
De där var prima kastat, myser då den stolte pappan.